

WYKONANIE BUDŻETÓW W JEDNOSTKACH SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO WOJEWÓDZTWA DOLNOŚLĄSKIEGO ZA ROK 2013

1. Poziom wykonania samorządowych budżetów

Jednostki samorządu terytorialnego województwa dolnośląskiego (165 gmin, 26 powiatów, 4 miasta na prawach powiatu¹ i województwo samorządowe) zrealizowały w 2013 r. dochody w wysokości 14 mld 853,9 mln zł i wydatki w wysokości 14 mld 645,1 mln zł. Wykonane dochody były łącznie o 233,2 mln zł wyższe, a wydatki o 50,1 mln zł niższe od wykonanych w 2012 roku. W stosunku do roku poprzedniego oznaczało to wzrost dochodów o 1,6% i spadek wydatków o 0,3%. Dynamika zmian poziomu dochodów i wydatków JST w regionie była zauważalnie niższa od średnich w kraju, które dla tego roku budżetowego określiły wzrost dochodów i wydatków samorządowych (odpowiednio o 3,4% i o 1,9%) w stosunku do wykonanych w 2012 roku.

Plany dochodów ustalone w budżetach dolnośląskich JST zostały wykonane w 97,4%, a plany wydatków w 94,0%. Stopień wykonania budżetów w regionie ukształtował się powyżej średnich dla kraju, określonych wykonaniem dochodów w 96,9%, a wydatków w 92,9% wielkości planowanych.

Wykonane przez dolnośląskie JST dochody i wydatki były niższe od planowanych — dochody łącznie o 398,7 mln zł, a wydatki o 941,9 mln zł. W budżetach 159 jednostek (137 gmin, 19 powiatów i 3 miast na prawach powiatu) plan dochodów nie został w pełni zrealizowany. Wykonanie dochodów powyżej planowanych uzyskało 37 JST, natomiast w żadnej nie odnotowano wykonania planu wydatków w 100%.

Analiza stopnia wykonania planu dochodów i wydatków w jednostkach poszczególnych szczebli wskazuje, że województwo samorządowe zrealizowało dochody na poziomie wyższym niż planowany (101,8%), a wydatki na poziomie 98,4%, natomiast realizacja planu dochodów i wydatków w samorządach lokalnych ukształtowała się na poziomie niższym niż planowany i wyniosła: w miastach na prawach powiatu 98% i 94,8%, w powiatach 96,4% i 93,9%, a w gminach 96,2% i 92,4% planowanych wielkości.

Wykonanie planu dochodów na poziomie wyższym (o 3,4 punktu proc.) niż wykonanie planu wydatków pozytywnie oddziaływało na poprawę wyniku i zmniejszenie łącznej kwoty deficytu w stosunku do kwot uchwalonych w budżetach. W roku 2013 budżety dolnośląskich JST zamknęły się *per saldo* nadwyżką — 208,8 mln zł przy planowanym deficycie w wysokości 334,3 mln zł. Z danych publikowanych na stronach Ministerstwa Finansów wynika, że budżety samorządowe zamknęły się w roku 2013 *per saldo* deficytem w wysokości 380,4 mln zł (przy planowanym deficycie w wysokości 8 mld 822,1 mln zł).

Poziom wykonania dochodów i wydatków oraz wynik realizacji budżetów dolnośląskich JST w 2013 r. przedstawia tab. 1.

Tabela 1. Dochody i wydatki dolnośląskich JST w 2013 r.

Wyszczególnienie	Dochody			Wydatki			Wynik budżetu				
	plan	wykonanie	procent wykonania planu	plan	wykonanie	procent wykonania planu	per saldo [tys. zł]	deficyt		nadwyżka	
	[tys. zł]	[tys. zł]		[tys. zł]	[tys. zł]			[tys. zł]	liczba JST	[tys. zł]	liczba JST
JST ogółem	15 252 664	14 853 936	97,4	15 586 952	14 645 096	94,0	208 840	-205 410	82	414 250	114
Gminy, z tego:	6 735 674	6 477 720	96,2	6 949 891	6 419 480	92,4	58 240	-130 371	65	188 611	100
– miejskie	2 227 147	2 135 723	95,9	2 270 770	2 105 024	92,7	30 699	-46 926	12	77 625	20
– wiejskie	1 935 609	1 884 830	97,4	2 012 642	1 862 595	92,5	22 234	-35 896	31	58 131	47
– miejsko-wiejskie	2 572 918	2 457 167	95,5	2 666 478	2 451 861	92,0	5 307	-47 549	22	52 855	33
Powiaty	1 952 466	1 881 676	96,4	1 992 340	1 870 170	93,9	11 506	-28 762	15	40 268	11
Miasta na prawach powiatu	4 967 198	4 868 100	98,0	5 030 388	4 767 161	94,8	100 940	-46 278	2	147 217	2
Województwo samorządowe	1 597 325	1 626 439	101,8	1 614 334	1 588 285	98,4	38 154	0	0	38 154	1

¹ Z dniem 1 stycznia 2013 r. gminie miejskiej Wałbrzych został przywrócony status miasta na prawach powiatu, na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 10 lipca 2012 r. w sprawie przywrócenia miastu Wałbrzych statusu miasta na prawach powiatu oraz ustalenia granic powiatu wałbrzyskiego (Dz.U. poz. 853).

Spośród 196 dolnośląskich JST:

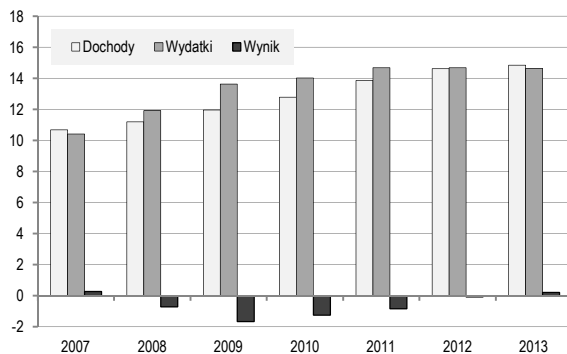
- 117 realizowało budżet z planowanym deficytem, a ostatecznie rok budżetowy deficytem zamknęły 82 (41,8%) JST — 65 gmin, 15 powiatów, 2 miasta na prawach powiatu — łącznie na kwotę 205,4 mln zł,
- 79 realizowało budżet z planowaną nadwyżką, a ostatecznie rok budżetowy nadwyżką zamknęło 114 (58,2%) JST — 100 gmin, 11 powiatów, 2 miasta na prawach powiatu oraz województwo samorządowe — łącznie na kwotę 414,3 mln zł.

Wyniki analiz wskazują na poprawę wyniku w stosunku do planu w budżetach 175 JST, z tego:

- 39 uzyskało nadwyżkę przy planowanym deficycie,
- 74 uzyskały deficyt niższy od planowanego,
- 59 uzyskało nadwyżkę wyższą od planowanej,
- 3 uzyskały nadwyżkę przy planowanym zrównoważeniu budżetu.

Wynik gorszy od planowanego dotyczył budżetów 21 JST i oznaczał:

- pogłębienie deficytu w budżetach 4 jednostek (Chocianów, Świebodzice, Zgorzelec w. i powiat głogowski),
- niezyskanie pełnej kwoty planowanej nadwyżki przez 13 jednostek (Głuszycza, Jedlina-Zdrój, Jemielno, Kamienna Góra m., Krośnice, Lewin Kłodzki, Mysłakowice, Nowa Ruda w., Podgórzyn, Szczytna, Zawidów, Żórawina i powiat wrocławski),
- wystąpienie deficytu przy planowanej nadwyżce w 4 jednostkach (Duszniki-Zdrój, Stara Kamienica, Ścinawa i powiat świdnicki).



Rys. 1. Dochody i wydatki oraz wynik budżetów dolnośląskich JST w latach 2007–2013 (w mld zł)

Analiza zmian poziomu dochodów i wydatków dolnośląskich JST pozwala zauważyć, że przy stałym wzroście dochodów i wydatków w latach 2008–2012 ma miejsce realizacja wydatków wyższych niż uzyskane dochody. Różnica ta znalazła wyraz w ujemnym wyniku finansowym budżetu, który najwyższą wartość (1,7 mld zł) przyjął w roku 2009. Łączny wynik wykonania budżetów w kolejnych latach wykazuje utrzymywanie się tendencji zmniejszania deficytu (z 1,2 mld zł w 2010 r. do 74,5 mln zł w 2012 r.). W roku 2013 przy wzroście dochodów (o 233,2 mln zł) i spadku wydatków (o 50,1 mln zł) budżety dolnośląskich JST zamknęły się nadwyżką — łącznie na kwotę 208,8 mln zł.

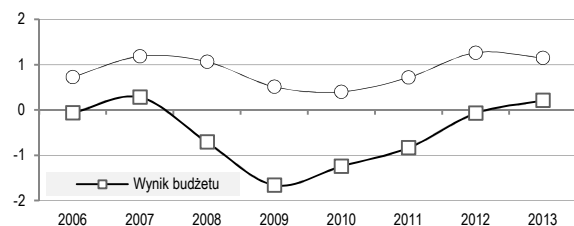
Zmiany poziomu dochodów i wydatków oraz wynik realizacji budżetów dolnośląskich JST (w latach 2007–2013) przedstawia rys. 1.

Wykonanie budżetów dolnośląskich JST w roku 2013 zapewniło uzyskanie nadwyżki operacyjnej (obliczonej różnicą pomiędzy dochodami bieżącymi a wydatkami bieżącymi) — w wysokości 1 mld 148 mln zł (1 mld 266 mln zł w 2012 r. i 716 mln zł w 2011 r.). Jednocześnie odnotowano wzrost liczby dolnośląskich JST uzyskujących nadwyżkę operacyjną — do 192 w 2013 r. (185 w 2012 r. i 168 w 2011 r.).

Oddziaływanie wyniku operacyjnego na poziom wyniku budżetów przedstawia rys. 2.

Poziom wyniku operacyjnego w roku 2013 wyznaczyły:

- nadwyżka operacyjna w wysokości 1 mld 150 mln zł — w budżetach 192 jednostek (164 gmin, 23 powiatów, 4 miast na prawach powiatu i województwa samorządowego),
- deficyt operacyjny w wysokości 1,8 mln zł — w budżetach 4 jednostek (1 gminy i 3 powiatów).



Rys. 2. Wynik budżetu i wynik operacyjny dolnośląskich JST w latach 2006–2013 (w mld zł)

Wyniki analiz wskazują na powiązanie wyniku budżetów dolnośląskich JST z realizacją projektów z udziałem środków pochodzących z budżetu Unii Europejskiej. Na poprawę wyniku ma również wpływ wprowadzona od 2011 r. zasada zrównoważenia budżetu bieżącego², w myśl której wydatki bieżące nie mogą być wyższe niż dochody bieżące powiększone o nadwyżki z lat ubiegłych i wolne środki. Zasady tej w roku 2013 nie zachowała 1 jednostka (w 2012 r. — 4, a w 2011 r. — 11 jednostek).

Pozytywnym efektem uzyskania przez dolnośląskie JST w 2013 r. nadwyżki budżetów oraz wysokiej nadwyżki operacyjnej było zmniejszenie zadłużenia — łącznie o 180,1 mln zł (o 2,75%). Łączna kwota długu publicznego dolnośląskich JST na koniec 2013 r. wyniosła 6 mld 364,5 mln zł, co stanowiło 42,8% wykonanych dochodów (39,2% przy uwzględnieniu wyłączeń ustawowych).

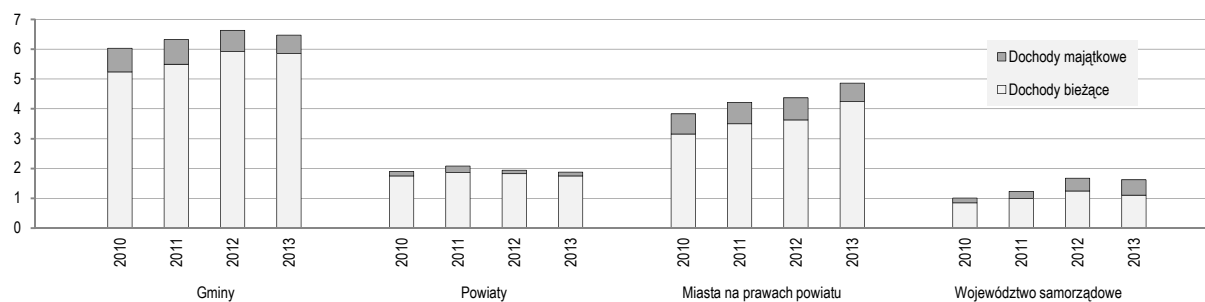
Z danych zbiorczych dla kraju (publikowanych na stronach MF) wynika, że zadłużenie JST w 2013 r. wzrosło o 1,95%, a relacja zadłużenia ukształtowała się na poziomie 37,7% dochodów.

Wykonanie budżetów przez dolnośląskie JST w roku 2013 wraz z prezentacją wyniku budżetu i wyniku operacyjnego oraz poziomu zadłużenia przedstawia zestawienie 1, dane w przeliczeniu na 1 mieszkańca — zestawienie 2, a wskaźniki i relacje — zestawienie 3 (na końcu opracowania).

2. Wielkość i dynamika dochodów

W roku 2013 jednostki samorządu terytorialnego województwa dolnośląskiego zrealizowały dochody w wysokości 14 mld 853,9 mln zł, co w porównaniu do wykonanych w 2012 r. (14 mld 620,7 mln zł) oznacza wzrost dochodów o 233,2 mln zł (o 1,6%). Dynamika wzrostu dochodów JST w regionie była o 3,9 punktu proc. niższa niż w roku poprzednim i o 1,8 punktu proc. niższa od średniej krajowej (dynamika dochodów JST w kraju wyniosła 3,4%).

Analiza zmian poziomu dochodów jednostek poszczególnych szczebli i typów gmin wskazuje na wzrost dochodów gmin wiejskich (o 4,3%), miejsko-wiejskich (o 2,7%) i miast na prawach powiatu (o 11,5%) oraz spadek dochodów gmin miejskich (o 12,3%), powiatów (o 3,2%) i województwa samorządowego (o 2,9%). Zauważyć należy, że takie zróżnicowanie wskaźnika dynamiki dochodów jest wynikiem zmian w podziale administracyjnym³. Zmiany te oddziaływały na ukształtowanie się wskaźnika dynamiki dochodów gmin miejskich, miast na prawach powiatu i powiatów w 2013 roku. Wskaźnik dynamiki dochodów, ustalony z wyłączeniem miasta Wałbrzych dla 32 gmin miejskich oznacza 102,7%, a dla 3 miast na prawach powiatu 100,5% dochodów wykonanych w 2012 roku. I kolejno, zmianę poziomu dochodów powiatów, ustaloną z wyłączeniem powiatu wałbrzyskiego określa wskaźnik dynamiki na poziomie 101,4% wykonanych w 2012 roku.



Rys. 3. Dochody dolnośląskich JST w latach 2010–2013 (w mld zł)

Zmiany poziomu dochodów dolnośląskich JST w latach 2010–2013 prezentuje rys. 3, a poziom oraz dynamikę dochodów w 2013 r. przedstawia tab. 2.

² Art. 242 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz.U. z 2013 r. poz. 885, z późn. zm.), zwanej dalej u.f.p. z 2009 r.

³ Zob. przyp. 1.

Tabela 2. Dynamika dochodów dolnośląskich JST w 2013 r.

Wyszczególnienie	Dochody w 2013 r.			Dynamika dochodów (2012 = 100)*			Dynamika dochodów (2012 = 100)**		
	ogółem	z tego:		ogółem	z tego:		ogółem	z tego:	
		bieżące	majątkowe		bieżących	majątkowych		bieżących	majątkowych
	[tys. zł]			[%]					
JST ogółem	14 853 936	12 957 557	1 896 379	101,6	102,6	95,2	101,4	102,5	94,7
Gminy, z tego:	6 477 720	5 863 859	613 861	97,6	98,9	86,6	103,2	104,5	92,2
– miejskie	2 135 723	1 909 685	226 038	87,7	88,7	80,3	102,7	103,7	94,7
– wiejskie	1 884 830	1 730 395	154 435	104,3	106,1	87,4	104,3	106,1	87,4
– miejsko-wiejskie	2 457 167	2 223 779	233 388	102,7	103,8	93,2	102,7	103,8	93,2
Powiaty	1 881 676	1 747 118	134 558	96,8	95,4	118,3	101,4	100,1	122,7
Miasta na prawach powiatu	4 868 100	4 244 716	623 384	111,5	117,1	84,1	100,5	105,4	76,8
Województwo samorządowe	1 626 439	1 101 864	524 575	97,1	88,4	122,5	97,1	88,4	122,5

* Dynamika obliczona zgodnie z podziałem terytorialnym kraju w 2012 r. i w 2013 r. (z dniem 1 stycznia 2013 r. gminie miejskiej Wałbrzych przywrócono status miasta na prawach powiatu).

** Dynamika obliczona z pominięciem dochodów gminy miejskiej Wałbrzych (w 2012 r.), miasta na prawach powiatu Wałbrzych (w 2013 r.) oraz powiatu wałbrzyskiego (w obu latach).

Dynamika wzrostu dochodów dolnośląskich JST w ujęciu realnym (przy uwzględnieniu wskaźnika inflacji 0,9%) wyniosła 100,7%, podczas gdy analogiczna dla kraju wyniosła 102,5%. Zauważalne różnice w dynamice wzrostu dochodów spowodowały niewielki spadek udziału dochodów JST w regionie do dochodów wszystkich JST w kraju (z 8,24% w 2012 r. do 8,1% w 2013 r.).

Poziom wykonania planu dochodów określonych w uchwałach budżetowych dolnośląskich JST na rok 2013 w podziale na bieżące i majątkowe wskazuje na wykonanie dochodów bieżących w wysokości 99,0% planowanych, a dochodów majątkowych w wysokości 87,6% planowanych. Zrealizowane dochody bieżące (12 mld 957,6 mln zł) określiły 87,2%, a dochody majątkowe (1 mld 896,4 mln zł) określiły 12,8% dochodów dolnośląskich JST w roku 2013. Dochody bieżące były wyższe od wykonanych w roku poprzednim o 328,9 mln zł (o 2,6%), natomiast dochody majątkowe niższe o 95,7 mln zł (o 4,8%).

Najwyższy wzrost dochodów bieżących w 2013 r. (o 619,1 mln zł, tj. o 17,1%) odnotowano w budżetach miast na prawach powiatu, a najwyższy ich spadek (o 244,3 mln zł, tj. o 11,3%) w budżetach gmin miejskich oraz w budżetach powiatów (o 83,7 mln zł, tj. o 4,6%), co wiąże się z przywróceniem miastu Wałbrzych statusu miasta na prawach powiatu. W warunkach porównywalnych wzrost dochodów bieżących samorządu lokalnego zawiera się w przedziale od 0,1% (powiaty) do 5,4% (miasta na prawach powiatu). W budżecie województwa dolnośląskiego (samorząd regionalny) odnotowano spadek dochodów bieżących o 144,3 mln zł (o 11,6%), a w budżetach gmin wiejskich i miejsko-wiejskich ich wzrost o 6,1% i 3,8%.

Podobne zróżnicowanie dynamiki dotyczy dochodów majątkowych. Województwo samorządowe uzyskało wzrost dochodów majątkowych o 96,5 mln zł (o 22,5%), a powiaty o 20,8 mln zł (o 18,3%). Jednocześnie gminy wszystkich typów oraz miasta na prawach powiatu odnotowały spadek dochodów majątkowych (od 5,3% do 23,2%) w stosunku do uzyskanych w 2012 roku.

Tabela 3. Dynamika dochodów dolnośląskich JST w 2013 r. według ważniejszych źródeł

Wyszczególnienie	Dochody w 2013 r.				Dynamika dochodów (2012 = 100)*				Dynamika dochodów (2012 = 100)**			
	ogółem	dochody własne	subwencja ogólna	dotacje celowe	ogółem	dochody własne	subwencja ogólna	dotacje celowe	ogółem	dochody własne	subwencja ogólna	dotacje celowe
		[tys. zł]				[%]						
JST ogółem	14 853 936	8 501 640	3 280 743	3 071 553	101,6	102,1	102,2	99,6	101,4	101,9	102,2	99,3
Gminy, z tego:	6 477 720	3 796 488	1 469 792	1 211 439	97,6	99,2	97,9	92,8	103,2	105,1	101,8	99,1
– miejskie	2 135 723	1 337 857	416 257	381 609	87,7	87,7	89,7	85,4	102,7	102,2	102,4	104,7
– wiejskie	1 884 830	1 048 796	480 578	355 456	104,3	109,1	100,8	96,2	104,3	109,1	100,8	96,2
– miejsko-wiejskie	2 457 167	1 409 835	572 958	474 375	102,7	105,0	102,2	97,0	102,7	105,0	102,2	97,0
Powiaty	1 881 676	600 393	785 457	495 826	96,8	97,3	95,4	98,4	101,4	100,9	101,8	101,4
Miasta na prawach powiatu	4 868 100	3 340 149	839 718	688 233	111,5	112,7	113,2	104,0	100,5	103,9	98,1	88,0
Województwo samorządowe	1 626 439	764 610	185 775	676 054	97,1	83,2	130,0	110,5	97,1	83,2	130,0	110,5

* Dynamika obliczona zgodnie z podziałem terytorialnym kraju w 2012 r. i w 2013 r. (z dniem 1 stycznia 2013 r. gminie miejskiej Wałbrzych przywrócono status miasta na prawach powiatu).

** Dynamika obliczona z pominięciem dochodów gminy miejskiej Wałbrzych (w 2012 r.), miasta na prawach powiatu Wałbrzych (w 2013 r.) oraz powiatu wałbrzyskiego (w obu latach).

Wzrost dochodów dolnośląskich JST w 2013 r. (o 233,2 mln zł) i ich dynamika (101,6%) były wynikiem:

- zwiększenia dochodów własnych o 173,9 mln zł (o 2,1%), przy czym dynamika wzrostu była o 6,5 punktu proc. niższa niż w roku ubiegłym,
- zwiększenia subwencji ogólnej o 70,7 mln zł (o 2,2%), przy czym dynamika wzrostu była o 3,2 punktu proc. niższa niż w roku ubiegłym,

- zmniejszenia dotacji celowych o 11,4 mln zł (o 0,4%), przy czym dynamika spadku była o 1,5 punktu proc. niższa niż w roku ubiegłym.

W roku 2013 wzrost dochodów własnych odnotowały miasta na prawach powiatu (o 12,7%), gminy wiejskie (o 9,1%) i gminy miejsko-wiejskie (o 5%), natomiast obniżenie poziomu dochodów własnych odnotowało województwo samorządowe (o 16,8%), gminy miejskie (o 12,3%) oraz powiaty (o 2,7%).

Poziom i dynamikę dochodów JST województwa dolnośląskiego w 2013 r. według ważniejszych źródeł przedstawia tab. 3.

Spowolnienie tempa wzrostu dochodów własnych, które przesądzą o stopniu samodzielności finansowej JST, było konsekwencją:

- zmniejszenia wpływów z tytułu udziału w podatkach państwowych (PIT i CIT) — łącznie o 144,4 mln zł (o 4,1%), w tym w województwie samorządowym o 23,5%, w gminach miejskich o 13,7%, w powiatach o 5%, w gminach miejsko-wiejskich o 4,8%; zmniejszenie wpływów z tytułu udziału w podatkach państwowych było wynikiem spadku wpływów z tytułu udziału w podatku CIT o 287,0 mln zł (o 26,8%) i wzrostu wpływów z tytułu udziału w podatku PIT o 142,5 mln zł (o 5,5%);
- zmniejszenia wpływów ze sprzedaży majątku oraz zbycia i przekształcenia praw majątkowych — łącznie o 86,8 mln zł (o 8,9%), w tym w gminach miejskich o 28,7%, w powiatach o 20,4%, w gminach wiejskich o 3,4%, w miastach na prawach powiatu o 3,2%; zwiększenie wpływów z tych tytułów odnotowano jedynie w dochodach województwa samorządowego (o 50,7) i gminach miejsko-wiejskich (o 5,5%).

Na dynamikę wzrostu dochodów własnych pozytywnie oddziaływał wzrost wpływów z tytułu podatków i opłat lokalnych — o 344,1 mln zł (o 13,7%), w tym w miastach na prawach powiatu o 33,1%, w gminach wiejskich o 12,5%, w gminach miejsko-wiejskich o 8,7%, w województwie samorządowym o 4,4%.

Ustalono, że wzrost dochodów z tytułu podatków i opłat lokalnych został zapewniony poprzez wzrost wpływów z podatku od nieruchomości — o 103,5 mln zł (o 6,5%), opłaty eksploatacyjnej — o 23,5 mln zł (o 34,4%), podatku rolnego — o 12,9 mln zł (o 9,3%), podatku od czynności cywilnoprawnych — o 11,3 mln zł (o 9,8%), opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż alkoholu — o 2 mln zł (o 3,3%), podatku od środków transportowych — o 1,5 mln zł (o 2,6%) oraz pozostałych opłat, obejmujących m.in. opłatę za gospodarowanie odpadami komunalnymi — o 187,6 mln zł (o 66,5%).

Wzrost dochodów z tytułu subwencji ogólnej dotyczył województwa samorządowego (o 30%), miast na prawach powiatu (o 13,2%), gmin miejsko-wiejskich (o 2,2%) i gmin wiejskich (o 0,8%). Spadek subwencji ogólnej dotyczył gmin miejskich (o 10,3%) oraz powiatów (o 4,6%), co było następstwem zmian w podziale administracyjnym.

Analiza zmian poziomu kwot subwencji ogólnej według jej części wskazuje na niewielki wzrost części oświatowej (o 17,3 mln zł, tj. o 0,7%) do kwoty 2 mld 632,6 mln zł i części wyrównawczej (o 17,6 mln zł, tj. o 4,2%) do kwoty 439,2 mln zł oraz relatywnie wyższy wzrost części równoważącej i regionalnej (o 40,8 mln zł, tj. o 29%) do kwoty 181,5 mln zł. Część rekompensująca subwencji ogólnej, podobnie jak w roku ubiegłym przyznana 4 gminom, wyniosła 2,8 mln zł.

Wpłaty dolnośląskich JST do budżetu państwa na część równoważącą i regionalną subwencji ogólnej w 2013 r. wyniosły łącznie 210,1 mln zł i były o 34,7% (o 54,1 mln zł) wyższe niż w 2012 roku. Wpłaty dokonało 11 gmin (60 mln zł), 4 powiaty (23,2 mln zł), 2 miasta na prawach powiatu (52,9 mln zł) oraz województwo samorządowe (74 mln zł). Ustalono, że w 2013 r. kwota wpłat była o 28,6 mln zł wyższa od części równoważącej i regionalnej przekazanej dolnośląskim samorządom z budżetu państwa.

Dochody dolnośląskich JST z tytułu dotacji celowych były w 2013 r. łącznie o 11,4 mln zł (o 0,4%) niższe niż w roku poprzednim. Było to konsekwencją zmniejszenia kwot dotacji celowych otrzymanych na dofinansowanie zadań własnych JST (łącznie o 35,5 mln zł) oraz finansowanie zadań realizowanych na podstawie porozumień między JST (spadek o 14,9 mln zł). Jednocześnie wystąpił wzrost kwot dotacji celowych otrzymanych z budżetu państwa na finansowanie zadań z zakresu administracji rządowej (o 24,5 mln zł) i zadań realizowanych na podstawie porozumień z organami administracji rządowej (o 0,6 mln zł) oraz dotacji otrzymanych z funduszy celowych (o 13,9 mln zł).

Spadek dochodów z tytułu dotacji odnotowano w budżetach powiatów i gmin wszystkich typów (łącznie o 101,6 mln zł), a ich wzrost — w budżecie województwa samorządowego i miast na prawach powiatu (łącznie o 90,2 mln zł).

3. Struktura dochodów

W strukturze dochodów ogółem dolnośląskich JST w roku 2013 nastąpiły niewielkie zmiany w stosunku do roku poprzedniego. Udział dochodów własnych wzrósł do 57,2% (o 0,2 punktu proc.), a subwencji ogólnej do 22,1% dochodów (o 0,1 punktu proc.). Natomiast udział dotacji celowych obniżył się do 20,7% dochodów (o 0,3 punktu proc.).

Dla porównania — w skali kraju dochody własne stanowiły 50,1%, subwencja ogólna 27,9%, dotacje 22% dochodów samorządowych w roku 2013. Analiza porównawcza struktury dochodów w regionie i w kraju wskazuje, że dolnośląskie JST cechuje wysoki udział dochodów własnych w dochodach ogółem — wyższy o 7,1 punktu proc. od ustalonych dla kraju.

Zmiany struktury dochodów dolnośląskich JST w latach 2011–2013 prezentują tab. 4 i rys. 4.

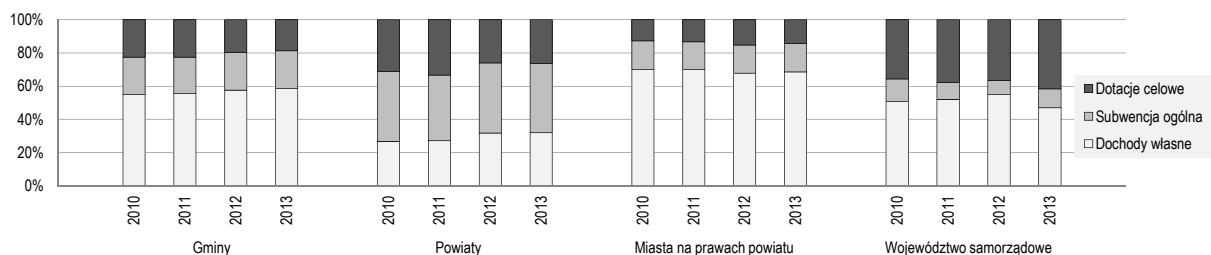
Tabela 4. Struktura dochodów dolnośląskich JST w latach 2011–2013 i tendencje jej zmian (w %)

Wyszczególnienie	Dochody własne			Subwencja ogólna			Dotacje celowe		
	2011	2012	2013	2011	2012	2013	2011	2012	2013
JST ogółem	55,3	57,0	57,2	22,0	22,0	22,1	22,7	21,0	20,7
Gminy, z tego:	55,5	57,7	58,6	21,9	22,6	22,7	22,6	19,7	18,7
– miejskie	62,1	62,6	62,6	18,1	19,1	19,5	19,8	18,3	17,9
– wiejskie	50,2	53,2	55,6	25,8	26,4	25,5	24,0	20,4	18,9
– miejsko-wiejskie	52,9	56,1	57,3	22,9	23,4	23,3	24,2	20,5	19,4
Powiaty	27,1	31,7	31,9	39,6	42,4	41,7	33,3	25,9	26,4
Miasta na prawach powiatu	70,0	67,8	68,6	16,8	17,0	17,2	13,2	15,2	14,2
Województwo samorządowe	52,0	54,9	47,0	10,3	8,5	11,4	37,7	36,6	41,6

Podobnie jak w latach poprzednich, najwyższy udział dochodów własnych (68,6%) dotyczył w roku budżetowym 2013 dochodów miast na prawach powiatu (obniżenie udziału o 0,8 punktu proc.), a najniższy (31,9%) — dochodów powiatów (wzrost udziału o 0,2 punktu proc.). Udział dochodów własnych w dochodach województwa samorządowego obniżył się do 47,0% (o 7,9 punktu proc.). Wykonanie dochodów gmin wskazuje na wzrost udziału dochodów własnych — do 58,6% dochodów (o 0,9 punktu proc.).

Analiza struktury dochodów poszczególnych jednostek pozwoliła ustalić następujące przedziały zróżnicowania udziału dochodów własnych w dochodach ogółem w 2013 r.:

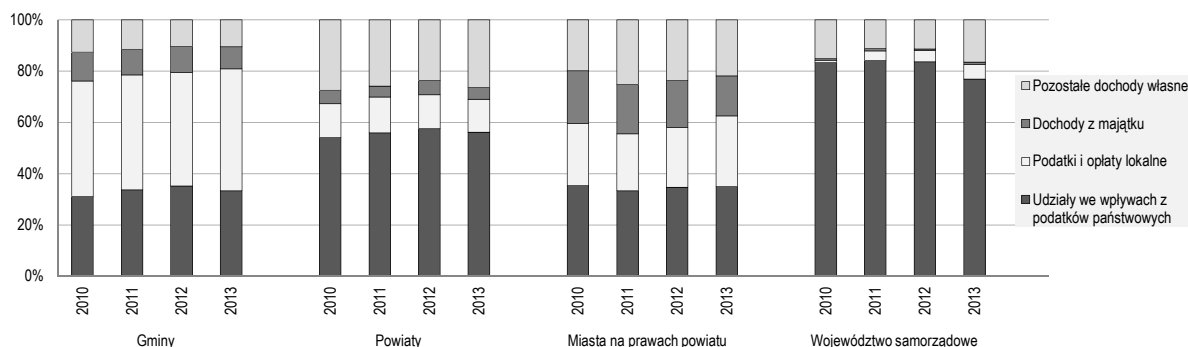
- gminy miejskie — od 40,4% (Wojcieszów) do 80,5% (Szczawno-Zdrój),
- gminy wiejskie — od 30,7% (Dziadowa Kłoda) do 83,1% (Kobierzyce),
- gminy miejsko-wiejskie — od 22,3% (Olszyna) do 86,3% (Polkowice),
- powiaty — od 19% (wołowski) do 60% (łubiński),
- miasta na prawach powiatu — od 52% (Jelenia Góra) do 73,7% (Wrocław).



Rys. 4. Struktura dochodów dolnośląskich JST w latach 2010–2013

W strukturze dochodów własnych największą pozycję stanowiły wpływy z tytułu udziału w podatkach państwowych (PIT i CIT) — łącznie 39,5% dochodów własnych JST w regionie, z tego: 76,5% dochodów województwa samorządowego, 56,2% dochodów powiatów, 34,9% dochodów miast na prawach powiatu i 33,3% dochodów gmin (38,7% dochodów gmin miejskich, 31,6% miejsko-wiejskich i 28,9% wiejskich).

Dochody z tytułu podatków i opłat lokalnych określiły 33,5% dochodów własnych dolnośląskich JST — 5,5% dochodów województwa dolnośląskiego, 12,9% dochodów powiatów, 27,6% dochodów miast na prawach powiatu i 47,7% dochodów gmin (39,6% dochodów gmin miejskich, 55,2% wiejskich i 49,7% miejsko-wiejskich).



Rys. 5. Struktura dochodów własnych dolnośląskich JST w latach 2010–2013

Dochody z majątku stanowiły 10,4% dochodów własnych JST w regionie (1,1% dochodów województwa samorządowego, 4,6% dochodów powiatów, 15,7% dochodów miast na prawach powiatu i 8,6% dochodów gmin (12,9% dochodów gmin miejskich, 4,3% wiejskich i 7,7% miejsko-wiejskich). Analiza zmian struktury dochodów własnych wskazuje na spadek udziału wpływów z tytułu udziału w podatkach państwowych (o 2,6 punktu proc.), spadek udziału dochodów z majątku (o 1,3 punktu proc.) oraz wzrost udziału dochodów z tytułu podatków i opłat lokalnych (o 3,4 punktu proc.).

Zmiany struktury dochodów własnych dolnośląskich JST w latach 2010–2013 przedstawia rys. 5.

Subwencja ogólna stanowiła w 2013 r. 22,1% dochodów ogółem JST w regionie, a jej część oświatowa — 17,7% tych dochodów.

Udział subwencji ogólnej w dochodach, podobnie jak w latach poprzednich, był bardzo zróżnicowany i kształtował się od 11,4% w dochodach województwa samorządowego do 41,7% w dochodach powiatów. Analiza zmian struktury dochodów informuje o wzroście udziału subwencji ogólnej w dochodach województwa (o 2,9 punktu proc.) i spadku w powiatach (o 0,7 punktu proc.) oraz w gminach wiejskich (o 0,9 punktu proc.).

Analiza struktury dochodów według poszczególnych JST wskazuje, że udział subwencji w dochodach ogółem kształtował się w gminach od 7,3% (Szczawno-Zdrój) do 50,3% (Dziadowa Kłoda), w miastach na prawach powiatu od 14,1% (Wrocław) do 30,2% (Legnica), a w powiatach od 17,1% (legnicki) do 56,5% (strzeliński).

W strukturze subwencji ogólnej część oświatowa stanowiła 80,9% (spadek o 1,4 punktu proc.), część wyrównawcza — 13,5% (wzrost o 0,2 punktu proc.), a część równoważąca i regionalna — 5,6% jej kwoty (wzrost o 1,2 punktu proc.).

Udział dotacji w dochodach dolnośląskich JST w 2013 r. zmniejszył się nieznacznie w stosunku do roku poprzedniego i wyniósł 20,7%. Dotacje stanowiły 41,6% dochodów województwa samorządowego, 26,4% dochodów powiatów, 18,7% dochodów gmin i 14,1% dochodów miast na prawach powiatu.

Analiza zmian struktury dochodów informuje o spadku udziału dotacji w dochodach gmin wszystkich typów i miast na prawach powiatu oraz o wzroście udziału dotacji w dochodach województwa samorządowego i powiatów, odpowiednio o 5,0 i 0,5 punktu proc.

W strukturze dotacji celowych największy udział miały dotacje przeznaczone na dofinansowanie zadań własnych JST — 55,2% (spadek o 0,9 punktu proc.) oraz na finansowanie zadań z zakresu administracji rządowej — 39,2% (wzrost o 0,9 punktu proc.). Dotacje otrzymane na finansowanie zadań realizowanych wspólnie z innymi jednostkami (na podstawie porozumień) stanowiły 4,0%, a dotacje z funduszy celowych stanowiły 1,6% (ich udział obniżył się o 0,5 punktu proc. w stosunku do wykonanych w 2012 r.).

4. Poziom dochodów na 1 mieszkańca

Dochody zrealizowane przez JST w regionie Dolny Śląsk w 2013 r. w przeliczeniu na 1 mieszkańca wyniosły 5102 zł, z tego dochody bieżące — 4451 zł, a dochody majątkowe — 651 zł. W porównaniu do roku poprzedniego poziom dochodów wzrósł o 87 zł (o 1,8%), co było wynikiem wzrostu dochodów bieżących o 119 zł (o 2,7%) i spadku dochodów majątkowych o 32 zł (o 4,7%). Dochody gmin *per capita*

ukształtowały się na poziomie 3277 zł i były wyższe od zrealizowanych w 2012 r. o 115 zł (o 3,6%), w tym gmin wiejskich były wyższe o 121 zł, gmin miejskich — o 101 zł, a gmin miejsko-wiejskich — o 94 zł. Dochody powiatów w przeliczeniu na 1 mieszkańca wyniosły 952 zł i były wyższe o 25 zł (o 2,7%). Poziomu *per capita* z roku poprzedniego nie uzyskały dochody województwa samorządowego oraz miast na prawach powiatu. Dochody województwa na 1 mieszkańca wyniosły 559 zł i były niższe o 15 zł (o 2,6%), a dochody miast na prawach powiatu wyniosły 5211 zł i były o 133 zł (o 2,6%) niższe od zrealizowanych w 2012 roku.

Poziom dochodów na 1 mieszkańca w latach 2012 i 2013 przedstawia tab. 5.

Tabela 5. Dochody na 1 mieszkańca dolnośląskich JST w latach 2012 i 2013 (w zł)

Wyszczególnienie	2012			2013		
	ogółem	z tego:		ogółem	z tego:	
		bieżące	majątkowe		bieżące	majątkowe
JST ogółem	5 015	4 332	683	5 102	4 451	651
Gminy, z tego:	3 162	2 825	338	3 277	2 966	311
– miejskie	2 997	2 650	346	3 098	2 770	328
– wiejskie	3 273	2 953	320	3 394	3 116	278
– miejsko-wiejskie	3 263	2 921	342	3 357	3 038	319
Powiaty	927	873	54	952	884	68
Miasta na prawach powiatu	5 344	4 437	907	5 211	4 544	667
Województwo samorządowe	574	427	147	559	379	180

Według liczby mieszkańców na dzień 30 czerwca.

W roku 2013 rozpiętość dochodów dolnośląskich JST w przeliczeniu na 1 mieszkańca ukształtowała się w następujących przedziałach:

- 1) gminy — od 2194 zł do 9011 zł, z tego:
 - gminy miejskie — od 2194 zł (Nowa Ruda) do 7294 zł (Karpacz),
 - gminy wiejskie — od 2636 zł (Wińsko) do 7081 zł (Jerzmanowa),
 - gminy miejsko-wiejskie — od 2472 zł (Szczytna) do 9011 zł (Polkowice);
- 2) powiaty — od 724 zł (wrocławski) do 1310 zł (milicki);
- 3) miasta na prawach powiatu — od 4005 zł (Legnica) do 5720 zł (Wrocław).

W porównaniu z rokiem poprzednim dolna granica poziomu dochodów na 1 mieszkańca w gminach regionu podwyższyła się (o 223 zł), a równocześnie górna uległa obniżeniu (o 1370 zł), co znalazło wyraz w zmniejszeniu się różnicy pomiędzy najwyższymi a najniższymi dochodami — z 8410 zł w 2012 r. do 6817 zł w 2013 roku. Największe różnice poziomu dochodów dotyczą gmin miejsko-wiejskich, choć w porównaniu do 2012 r. odnotowano jej zmniejszenie. Zawężenie rozpiętości granic przedziałów dochodów na 1 mieszkańca wskazuje na zmniejszenie się zróżnicowania dochodów gromadzonych w budżetach gmin w roku 2013.

Poziom dochodów na 1 mieszkańca ustalony dla gmin w regionie (3277 zł) osiągnęło 59 gmin, z tego 35 (45%) gmin wiejskich, 14 (25%) gmin miejsko-wiejskich i 10 (31%) gmin miejskich.

Dla porównania — dochody wszystkich jednostek samorządu terytorialnego w kraju w przeliczeniu na 1 mieszkańca wyniosły w 2013 r. 4761 zł i w stosunku do 2012 r. wzrosły o 117 zł (2,5%), z tego dochody miast na prawach powiatu wyniosły 5059 zł (wzrost o 221 zł), dochody gmin wyniosły 3098 zł (wzrost o 28 zł), dochody powiatów wyniosły 893 zł (wzrost o 11 zł), a dochody województw samorządowych wyniosły 418 zł (wzrost o 19 zł). Jak wynika z analizy porównawczej, dolnośląskie JST po raz kolejny uzyskały poziom dochodów na 1 mieszkańca wyższy od średnich wartości ustalonych dla jednostek samorządowych w kraju. Niemniej jednak jednostki samorządu terytorialnego w regionie odnotowały w roku 2013 wolniejszy niż w kraju wzrost dochodów na 1 mieszkańca.

5. Finansowanie zadań JST z udziałem środków unijnych

Rok 2013 był ostatnim rokiem perspektywy finansowej na lata 2007–2013, toteż wykonanie budżetów przez dolnośląskie JST wskazuje na niższy niż w roku poprzednim poziom wykorzystania środków pochodzących z budżetu Unii Europejskiej na realizację programów i projektów w ramach perspektywy finansowej 2007–2013.

Korzystanie z zasobów finansowych UE w obowiązującej na lata 2007–2013 perspektywie finansowej związane było z realizacją celów polityki spójności, polegającej na wspieraniu wzrostu gospodarczego, społecznego i przestrzennego. Realizacji celów polityki spójności służą środki funduszy strukturalnych, tj. Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR) i Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS) przyznawane na realizację projektów w ramach ustanowionych programów operacyjnych. Realizacji celów wspólnej polityki rolnej, czyli finansowemu wspieraniu rolnictwa i rozwoju obszarów wiejskich w państwach członkowskich UE, służą natomiast środki Europejskiego Funduszu Rolnego Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) przyznawane na działania Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich (PROW), spośród których wprost do samorządów adresowane są dwa działania (Podstawowe usługi dla gospodarki i ludności wiejskiej, Odnowa i rozwój wsi).

Wykonanie przez JST województwa dolnośląskiego budżetów za rok 2013 potwierdza realizację projektów w ramach programów Narodowej Strategii Spójności, w tym Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Dolnośląskiego (RPOWD), komponentu regionalnego Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki (POKL) oraz PROW.

Dochody i wydatki na realizację projektów finansowanych z udziałem środków UE podlegają wyróżnieniu w budżetach poprzez dodanie odpowiedniej czwartej cyfry do właściwego paragrafu klasyfikacji dochodów lub wydatków budżetu, co pozwoliło na ustalenie ich wielkości na podstawie danych przedstawionych w sprawozdaniach budżetowych JST.

Jak wynika ze sprawozdań budżetowych dolnośląskich JST za rok 2013, łączna kwota dochodów otrzymanych na dofinansowanie projektów realizowanych z udziałem środków UE wyniosła 1 mld 201 mln zł (w 2012 r. — 1 mld 338 mln zł), natomiast łączna kwota wydatków na realizację programów i projektów wyniosła 1 mld 310 mln zł (w 2012 r. — 1 mld 693 mln zł).

Dochody i wydatki dolnośląskich samorządów związane z realizacją programów i projektów w latach 2012 i 2013 przedstawia tab. 6.

Tabela 6. Dochody i wydatki na realizację programów z udziałem środków UE (w tys. zł)

Wyszczególnienie	Dochody						Wydatki					
	2012			2013			2012			2013		
	ogółem na programy	z tego		ogółem na programy	z tego		ogółem na programy	z tego		ogółem na programy	z tego	
		środki UE*	środki krajowe (współfinansowanie)**		środki UE*	środki krajowe (współfinansowanie)**		środki UE*	środki krajowe (współfinansowanie)**		środki UE*	środki krajowe (współfinansowanie)**
JST ogółem	1 338 407	1 243 396	95 010	1 201 295	1 108 139	93 156	1 693 436	1 102 173	591 263	1 309 869	825 098	484 771
Gminy, z tego:	385 738	373 391	12 347	260 902	252 144	8 758	481 080	295 448	185 632	353 993	232 145	121 847
– miejskie	145 732	142 597	3 135	98 360	97 468	892	190 256	122 800	67 456	130 548	92 190	38 358
– wiejskie	97 584	93 608	3 975	74 480	69 910	4 571	117 209	72 938	44 271	108 262	67 982	40 280
– miejsko-wiejskie	142 422	137 185	5 237	88 061	84 766	3 295	173 614	99 709	73 905	115 183	71 973	43 209
Powiaty	77 174	69 231	7 943	71 655	63 445	8 210	78 284	57 962	20 322	79 818	64 827	14 990
Miasta na prawach powiatu	410 943	404 337	6 606	340 751	333 452	7 299	536 049	395 811	140 238	305 765	179 589	126 177
Województwo samorządowe	464 551	396 437	68 114	527 987	459 098	68 889	598 023	352 953	245 070	570 293	348 536	221 756
W tym dotacje i środki ***	1 285 552	1 207 250	78 302	1 140 616	1 073 145	67 471	1 064 481	46 369	60 112	82 927	32 246	50 681

* Paragrafy z końcówkami: 1, 7, 8.

** Paragrafy z końcówkami: 2, 9.

*** Dotacje i środki (paragrafy w dochodach: 200, 270, 620, 629 i paragrafy w wydatkach: 200, 620).

W łącznej kwocie dofinansowania otrzymanego w 2013 r. przez dolnośląskie JST na realizację programów i projektów (1 mld 201 mln zł):

- środki pochodzące z budżetu UE wyniosły łącznie 1 mld 108 mln zł i stanowiły 92,2% otrzymanego dofinansowania (w 2012 r. wyniosły 1 mld 243 mln zł i stanowiły 92,9%),
- współfinansowanie krajowe wyniosło 93,2 mln zł i stanowiło 7,8% otrzymanego dofinansowania (w 2012 r. wyniosło 95,0 mln zł i stanowiło 7,1%).

Zestawienie dochodów na realizację projektów w podziale na środki UE i środki krajowe wskazuje na obniżenie w 2013 r. w porównaniu do 2012 r. poziomu dofinansowania ze środków UE (mniej o 135,3 mln zł) przy jednoczesnym spadku poziomu środków krajowych (mniej o 1,9 mln zł). Zestawienie wydatków na realizację projektów w podziale na środki UE i środki krajowe wskazuje na spadek w 2013 r. w po-

równaniu do 2012 r. poziomu wydatków na realizację projektów, z tego finansowanych ze środków UE (mniej o 277,1 mln zł) i ze środków krajowych (mniej o 106,5 mln zł). Wynik tych zmian oznacza obniżenie łącznej kwoty dofinansowania o 137,1 mln zł oraz spadek poziomu wydatków na realizację projektów o 383,6 mln zł.

Największymi beneficjentami pomocy tytułem dofinansowania projektów realizowanych w 2013 r. były: województwo samorządowe, które otrzymało 528 mln zł (o 63,4 mln więcej niż w 2012 r.), oraz miasta na prawach powiatu z kwotą 340,8 mln zł otrzymanych środków (o 70,2 mln mniej niż w 2012 r.). Mniejszymi beneficjentami pomocy były gminy — 260,9 mln zł pozyskanych środków (o 124,8 mln mniej niż w 2012 r.) oraz powiaty, które otrzymały 71,7 mln zł (o 5,5 mln mniej niż w 2012 r.).

Wśród samorządów lokalnych najwięcej środków na realizację projektów pozyskały: Wrocław (261,0 mln zł), Jelenia Góra (40,6 mln zł), Wałbrzych (30,4 mln zł), Świdnica m. (12,6 mln zł), powiat górski (9,5 mln zł), Zgorzelec m. i Krośnice (po 9,0 mln zł), Legnica (8,7 mln zł), powiat świdnicki oraz Karpacz (po 8,1 mln zł).

Udział środków na realizację projektów w dochodach dolnośląskich JST obniżył się z 9,1% w 2012 r. do 8,1% w 2013 roku.

W budżetach jednostek poszczególnych kategorii udział środków na realizację projektów w stosunku do dochodów ogółem przedstawiał się następująco:

- w budżecie województwa — 32,5% dochodów (dla porównania — w 2012 r. 27,7%),
- w budżetach miast na prawach powiatu — 7% dochodów (w 2012 r. — 9,4%),
- w budżetach gmin — 4,0% dochodów (w 2012 r. — 5,8%),
- w budżetach powiatów — 3,8% dochodów (w 2012 r. — 4%).

W łącznej kwocie wydatków na finansowanie projektów realizowanych z udziałem środków UE wydatki majątkowe (w tym wydatki inwestycyjne, wydatki na zakupy inwestycyjne, dotacje celowe, zwroty dotacji) wyniosły 1 mld 51 mln zł i stanowiły 80,2% wartości realizowanych projektów (w 2012 r. wyniosły 1,4 mld zł, tj. 83,6%). Wydatki na projekty miękkie (m.in. promocja integracji społecznej, promocja zatrudnienia, poprawa jakości kapitału ludzkiego, pomoc techniczna) wyniosły 258,9 mln zł i absorbowaly 19,8% środków (w 2012 r. wyniosły 277,1 mln zł, tj. 16,4%).

W łącznej kwocie wydatków na programy i projekty (1 mld 310 mln zł):

- wydatki finansowane ze środków UE wyniosły 825,1 mln zł, co odpowiadało 63% wartości zrealizowanych wydatków na projekty (w 2012 r. wyniosły 1 mld 102 mln zł, tj. 65%), w tym wydatki na projekty inwestycyjne — 631,4 mln zł,
- wydatki stanowiące współfinansowanie krajowe (środki własne JST, dotacje z budżetów krajowych) wyniosły łącznie 484,8 mln zł, co odpowiadało 37% wartości zrealizowanych wydatków na projekty (w 2012 r. wyniosły 591,3 mln zł, tj. 35%), w tym wydatki tytułem współfinansowania projektów inwestycyjnych — 420 mln zł.

Udział wydatków dolnośląskich JST na projekty realizowane przy udziale środków UE w 2013 r. stanowił 8,9% ich łącznych wydatków (w 2012 r. — 11,5%). Udział wydatków w budżetach jednostek poszczególnych kategorii kształtował się następująco:

- województwo samorządowe — 35,9% wydatków (dla porównania — w 2012 r. 35,4%),
- miasta na prawach powiatu — 6,4% wydatków (w 2012 r. — 11,9%),
- gminy miejskie — 6,2% wydatków (w 2012 r. — 7,9%),
- gminy wiejskie — 5,8% wydatków (w 2012 r. — 6,5%),
- gminy miejsko-wiejskie — 4,7% wydatków (w 2012 r. — 7,3%),
- powiaty — 4,3% wydatków (w 2012 r. — 4,1%).

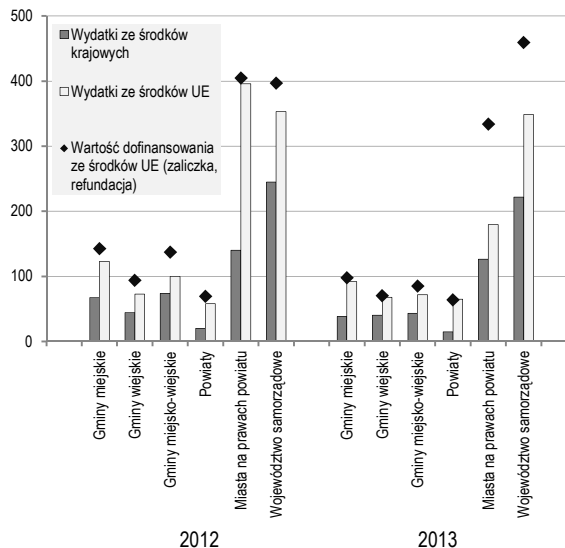
Najwyższe wydatki na realizację programów i projektów z udziałem środków unijnych w wysokości 570,3 mln zł, w tym 82,7 mln zł przekazanych w formie dotacji celowych w ramach programów finansowanych z udziałem środków UE lub płatności w ramach budżetu środków europejskich (klasyfikowanych w § 620 i § 200) wykazuje budżet województwa samorządowego. Wśród samorządów lokalnych najwyższe wydatki na realizację projektów z udziałem środków UE wykazują budżety: Wrocławia (203,7 mln zł), Jeleniej Góry (62,3 mln zł), Wałbrzycha (32,6 mln zł), Świdnicy m. (18,5 mln zł), Zgorzelca m. (16,9 mln zł),

Głogowa m. (14,4 mln zł), Bolesławca m. (14,1 mln zł), powiatu górowskiego i powiatu świdnickiego (po 9,1 mln zł) oraz Krośnic (8,6 mln zł). Wśród dolnośląskich JST tylko jedna jednostka nie wykazała w 2013 r. wydatków na realizację programów i projektów z udziałem środków UE.

Wydatki na projekty realizowane z udziałem środków UE oraz poziom dofinansowania z budżetu Unii w latach 2012 i 2013 przedstawia rys. 6.

Prezentacja graficzna wielkości wydatków jednostek poszczególnych kategorii na projekty w latach 2012 i 2013 pozwala zaobserwować skalę zmian w poziomach realizacji tych środków w regionie. Wydatki na realizację programów i projektów w przypadku budżetów:

- miast na prawach powiatu — były niższe o 230,3 mln zł (o 43%) niż w roku poprzednim,
- powiatów — wyższe o 1,5 mln zł (o 2%) niż w roku poprzednim,
- gmin miejskich — niższe o 59,7 mln zł (o 31,4%) niż w roku poprzednim,
- gmin wiejskich — niższe o 8,9 mln zł (o 7,6%) niż w roku poprzednim,
- gmin miejsko-wiejskich — niższe o 58,4 mln zł (o 33,7%) niż w roku poprzednim.
- województwa samorządowego — niższe o 27,7 mln zł (o 4,6%) niż w roku poprzednim.



Rys. 6. Wydatki na programy i projekty realizowane z udziałem środków Unii Europejskiej oraz poziom dofinansowania z budżetu Unii w latach 2012 i 2013 (w mln zł)

Wskaźnik dynamiki informuje o spadku poziomu wydatków na programy i projekty realizowane z udziałem środków UE w 2013 r. w budżecie województwa samorządowego, budżetach miast na prawach powiatu oraz gmin wszystkich typów. Niewielki wzrost poziomu wydatków na programy i projekty realizowane z udziałem środków UE odnotowano jedynie w budżetach powiatów.

Analiza realizacji programów i projektów z udziałem środków UE w budżetach dolnośląskich JST w 2013 r. wskazuje na spadek poziomu dofinansowania o 10,2% i spadek poziomu wydatków o 22,7% w porównaniu do roku poprzedniego. Spowodowane jest to wykorzystaniem w znacznej mierze puli środków przeznaczonych na finansowanie projektów w ramach perspektywy finansowej na lata 2007–2013 oraz osłabieniem możliwości finansowych JST (pozwalających na zapewnienie wkładu własnego niezbędnego do absorpcji środków) spowodowanym rygorami oszczędnościowymi nałożonymi na JST przez art. 243 u.f.p. z 2009 roku.

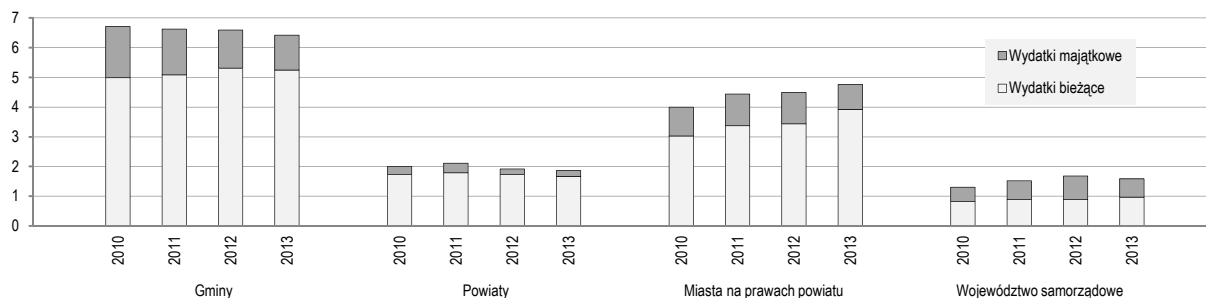
6. Wielkość i dynamika wydatków

W roku 2013 JST województwa dolnośląskiego wykonały wydatki w wysokości 14 mld 645,1 mln zł (przy planowanych w wysokości 15 mld 587 mln zł), tj. o 50,1 mln zł (o 0,3%) niższe od wykonanych w 2012 roku.

Wydatki bieżące wyniosły 11 mld 809,3 mln zł i były łącznie o 446,7 mln zł (o 3,9%) wyższe od wykonanych w roku poprzednim, a wydatki majątkowe wyniosły 2 mld 835,8 mln zł i były łącznie o 496,8 mln zł (o 14,9%) niższe niż w roku poprzednim. Dla porównania — w 2012 r. wydatki bieżące były o 224,7 mln zł wyższe, a wydatki majątkowe o 222,2 mln zł niższe od wykonanych w 2011 roku.

Zmiany poziomu wydatków dolnośląskich JST w latach 2010–2013 przedstawia rys. 7, a poziom wydatków w roku 2013 i ich dynamikę w podziale na bieżące i majątkowe — tab. 7.

Z wykonania budżetów dolnośląskich JST za rok 2013 wynika, że wzrost dotyczył wydatków 123 (62,8%) JST, natomiast poziomu roku poprzedniego nie osiągnęły wydatki 73 (37,2%) JST.



Rys. 7. Wydatki bieżące i majątkowe dolnośląskich JST w latach 2010–2013 (w mld zł)

Wzrost wydatków ogółem odnotowały gminy wiejskie (o 2,8%), miejsko-wiejskie (o 3,8%) oraz miasta na prawach powiatu (o 6,1%). Tendencję spadkową wykazały wydatki gmin miejskich (o 13%) i powiatów (o 2,6%) oraz województwa samorządowego (o 5,9%).

Zauważalnie niższy poziom wydatków gmin miejskich i powiatów oraz relatywnie wysoki wzrost wydatków miast na prawach powiatu wiąże się ze zmianami w podziale administracyjnym⁴. Wyniki ustaleń (z pominięciem wydatków miasta Wałbrzych i powiatu wałbrzyskiego) wskazują na spadek wydatków 3 miast na prawach powiatu (o 5,5%) oraz wzrost wydatków 32 gmin miejskich i 25 powiatów (odpowiednio o 3,5% i 1,9%) w stosunku do wykonanych w 2012 roku.

Tabela 7. Dynamika wydatków dolnośląskich JST w 2013 r.

Wyszczególnienie	Wydatki w 2012 r.			Wydatki w 2013 r.			Struktura wydatków		Dynamika wydatków (2012 = 100)*			Dynamika wydatków (2012 = 100)**		
	ogółem	z tego:		ogółem	z tego:		bieżących	majątkowych	ogółem	bieżących	majątkowych	ogółem	bieżących	majątkowych
		bieżące	majątkowe		bieżące	majątkowe								
	[tys. zł]							[%]						
JST ogółem	14 695 197	11 362 602	3 332 595	14 645 096	11 809 319	2 835 777	80,6	19,4	99,7	103,9	85,1	99,3	103,8	84,1
Gminy, z tego:	6 595 255	5 310 343	1 284 912	6 419 480	5 247 278	1 172 203	81,7	18,3	97,3	98,8	91,2	103,4	104,9	97,2
– miejskie	2 420 890	2 005 252	415 638	2 105 024	1 762 342	342 682	83,7	16,3	87,0	87,9	82,4	103,5	103,9	101,6
– wiejskie	1 811 666	1 405 590	406 076	1 862 595	1 482 044	380 551	79,6	20,4	102,8	105,4	93,7	102,8	105,4	93,7
– miejsko-wiejskie	2 362 699	1 899 501	463 198	2 451 861	2 002 891	448 970	81,7	18,3	103,8	105,4	96,9	103,8	105,4	96,9
Powiaty	1 920 551	1 731 896	188 656	1 870 170	1 670 338	199 831	89,3	10,7	97,4	96,4	105,9	101,9	101,1	109,3
Miasta na prawach powiatu	4 492 160	3 434 646	1 057 514	4 767 161	3 921 325	845 835	82,3	17,7	106,1	114,2	80,0	94,5	102,0	70,2
Województwo samorządowe	1 687 230	885 717	801 513	1 588 285	970 378	617 907	61,1	38,9	94,1	109,6	77,1	94,1	109,6	77,1

* Dynamika obliczona zgodnie z podziałem terytorialnym kraju w 2012 r. i w 2013 r. (z dniem 1 stycznia 2013 r. gminie miejskiej Wałbrzych przywrócono status miasta na prawach powiatu).

** Dynamika obliczona z pominięciem dochodów gminy miejskiej Wałbrzych (w 2012 r.), miasta na prawach powiatu Wałbrzych (w 2013 r.) oraz powiatu wałbrzyskiego (w obu latach).

Dynamika zmian poziomu wydatków jednostek poszczególnych szczebli w stosunku do wykonanych w 2012 r. była zróżnicowana. Rozpiętość procentowa zmian poziomu wydatków bieżących kształtowała się od wzrostu o 14,2% (miasta na prawach powiatu) do spadku o 12,1% (gminy miejskie), a wydatków majątkowych — od wzrostu o 5,9% (powiaty) do spadku o 22,9% (województwo samorządowe).

Analiza zmian poziomu wydatków majątkowych poszczególnych JST wskazuje, że w 2013 r. wystąpił:

- wzrost wydatków majątkowych w budżetach 90 jednostek (łącznie na kwotę 310,9 mln zł), z tego w budżetach 77 gmin, 12 powiatów i 1 miasta na prawach powiatu; najwyższy wzrost odnotowano w budżecie miasta Wałbrzych (o 24,9 mln zł) oraz gmin miejskich Zgorzelec (o 24,1 mln zł) i Głogów (o 22,4 mln zł);
- spadek wydatków majątkowych w budżetach 106 jednostek (łącznie na kwotę 807,7 mln zł), z tego w budżetach 109 gmin, 14 powiatów, 3 miast na prawach powiatu i województwa samorządowego; największy spadek odnotowano w budżecie Wrocławia (o 264,5 mln zł), województwa samorządowego (o 183,6 mln zł) oraz Jeleniej Góry (o 31,6 mln zł).

⁴ Zob. przyp. 1.

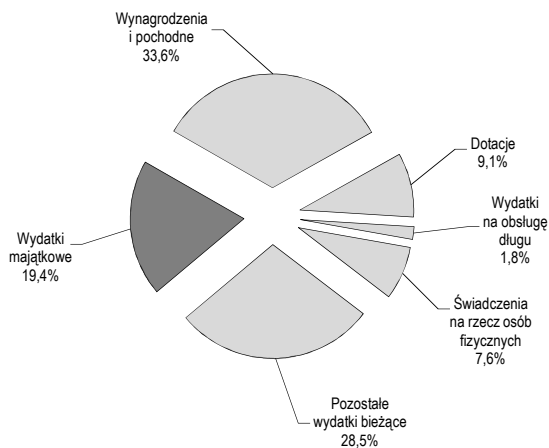
7. Struktura wydatków

Wykonane w roku 2013 wydatki bieżące w wysokości 11,8 mld zł (95,5% planowanych) stanowiły 80,6%, a wydatki majątkowe w wysokości 2,8 mld zł (87,9% planowanych) stanowiły 19,4% wydatków JST w regionie Dolny Śląsk. Wyniki porównań do danych krajowych wskazują, że udział wydatków majątkowych w regionie ukształtował się nieco powyżej średniej dla kraju, która wyniosła 19% wydatków.

Zdecydowały o tym wydatki majątkowe dolnośląskich gmin, których udział w wydatkach wyniósł 18,3% (przy średniej w kraju 16,6%). Udział wydatków majątkowych powiatów stanowił 10,7% ich wydatków (przy średniej w kraju 12,5%), wydatków miast na prawach powiatu odpowiednio 17,7% (przy średniej w kraju 19,1%), a wydatków województwa samorządowego odpowiednio 38,9% (przy średniej w kraju 39,7%).

Najwyższy udział wydatków majątkowych w wydatkach odnotowano w budżecie gminy Olszyna (39,8%) i w budżecie województwa samorządowego (38,9%), a najniższy w budżecie powiatu górowskiego i w budżecie gminy Gryfów Śląski.

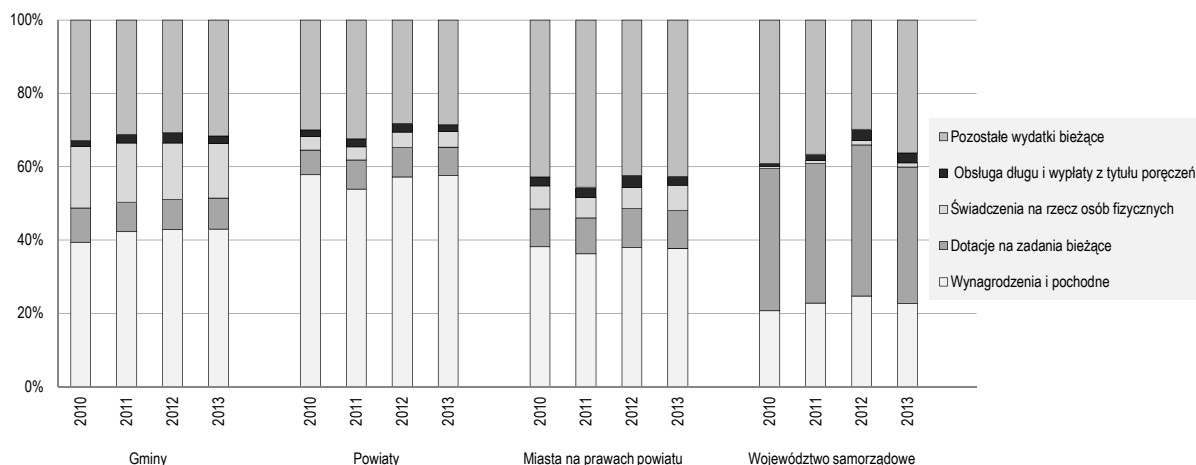
Strukturę wydatków ogółem dolnośląskich JST w 2013 r. przedstawiono na rys. 8.



Rys. 8. Struktura wydatków ogółem dolnośląskich JST w 2013 r. (w podziale na wydatki majątkowe i grupy wydatków bieżących)

W strukturze wydatków ogółem dolnośląskich JST w 2013 r.:

- wydatki na wynagrodzenia i pochodne stanowiły 33,6%, a ich udział w stosunku do 2012 r. wzrósł o 1 punkt proc.,
- wydatki na świadczenia na rzecz osób fizycznych stanowiły 7,6%, a ich udział w stosunku do 2012 r. wzrósł o 0,2 punktu proc. (w 2013 r. podwyższono świadczenie pielęgnacyjne oraz wprowadzono specjalny zasiłek opiekuńczy),
- wydatki w formie dotacji na zadania bieżące stanowiły 9,1%, a ich udział w stosunku do 2012 r. wzrósł o 0,2 punktu proc.,
- wydatki na obsługę długu stanowiły 1,8%, a ich udział w stosunku do 2012 r. obniżył się o 0,4 punktu proc.,
- pozostałe wydatki bieżące związane z realizacją statutowych zadań stanowiły 28,5% (w 2012 r. stanowiły 26,2% wydatków),
- wydatki majątkowe stanowiły 19,4% (w 2012 r. stanowiły 22,7% wydatków).



Rys. 9. Struktura wydatków bieżących dolnośląskich JST w latach 2010–2013

Wyniki analiz wskazują, że wraz ze spadkiem poziomu wydatków majątkowych i wzrostem wydatków bieżących nastąpiły zmiany w strukturze wydatków bieżących, wśród których widoczny jest wzrost udziału pozostałych wydatków bieżących, co dotyczy budżetów JST wszystkich szczebli.

Zmiany w strukturze wydatków bieżących dolnośląskich JST w latach 2010–2013 przedstawiono na rys. 9.

W łącznej kwocie wykonanych w roku 2013 wydatków bieżących (11 mld 809,3 mln zł): wydatki na wynagrodzenia i pochodne stanowiły 41,6%, wydatki w formie dotacji — 11,3%, wydatki na świadczenia na rzecz osób fizycznych — 9,5%, wydatki na obsługę długu — 2,2%, a pozostałe wydatki bieżące — 35,4%. Strukturę tych wydatków w budżetach jednostek poszczególnych szczebli przedstawia tab. 8.

Tabela 8. Struktura wydatków bieżących dolnośląskich JST w 2013 r. według grup wydatków

Wyszczególnienie	Wydatki bieżące (w tys. zł)	Struktura wydatków bieżących według grup (w %)				
		wynagrodzenia i pochodne	dotacje	świadczenia na rzecz osób fizycznych	obsługa długu	pozostałe
JST ogółem	11 809 319	41,6	11,3	9,5	2,2	35,4
Gminy, z tego:	5 247 278	42,9	8,5	14,8	2,1	31,7
– miejskie	1 762 342	43,2	9,5	13,4	2,1	31,8
– wiejskie	1 482 044	43,4	7,9	15,6	1,8	31,2
– miejsko-wiejskie	2 002 891	42,4	7,9	15,4	2,2	32,0
Powiaty	1 670 338	57,6	7,6	4,1	1,9	28,7
Miasta na prawach powiatu	3 921 325	37,7	10,4	6,8	2,4	42,7
Województwo samorządowe	970 378	22,7	37,2	0,5	2,7	36,9

Struktura wydatków bieżących jednostek poszczególnych szczebli z uwzględnieniem typów gmin charakteryzowała się dużym zróżnicowaniem:

- udział wynagrodzeń i pochodnych zawierał się w przedziale od 22,7% (województwo samorządowe) do 57,6% (powiaty), w budżetach gmin wynosił 42,9%,
- udział dotacji kształtował się w przedziale od 7,6% (powiaty) do 37,2% (województwo samorządowe), w budżetach gmin wynosił 8,5%,
- udział wydatków na świadczenia na rzecz osób fizycznych ukształtował się pomiędzy 0,5% (województwo samorządowe) a 15,6% (gminy wiejskie),
- udział wydatków na obsługę długu zawierał się w przedziale od 1,8% (gminy wiejskie) do 2,7% (województwo samorządowe), w gminach wyniósł 2,1% (w 5 gminach nie wystąpiły wydatki na obsługę długu),
- udział pozostałych wydatków bieżących kształtował się od 28,7% (powiaty) do 42,7% (miasta na prawach powiatu), w gminach wyniósł 31,7%.

Zmiany struktury wydatków bieżących dolnośląskich JST wskazują, że w stosunku do 2012 r. udział wydatków na wynagrodzenia i pochodne obniżył się (łącznie o 0,6 punktu proc.) — najbardziej w wydatkach województwa samorządowego (o 2 punkty proc.), a jednocześnie wzrósł w wydatkach gmin miejskich (o 1,8 punktu proc.) i powiatów (o 0,3 punktu proc.). Podobny charakter zmian dotyczy spadku udziału wydatków na obsługę długu (łącznie o 0,7 punktu proc.), który odnotowano w JST wszystkich szczebli i typów gmin — najwyższy w budżetach gmin miejskich oraz miast na prawach powiatu (0,9 punktu proc. w obu przypadkach).

Kierunki wydatkowania środków z budżetów dolnośląskich JST w 2013 r. według działów klasyfikacji budżetowej przedstawia tab. 9.

W roku budżetowym 2013, tak jak w poprzednich latach, wydatki dolnośląskich JST koncentrowały się w czterech działach klasyfikacji budżetowej: Oświata i wychowanie — 27,7%, Transport i łączność — 14,3%, Pomoc społeczna — 11,9% i Administracja publiczna — 9,2%. Łącznie na finansowanie tych zadań wydatkowano ponad 9 mld 245 mln zł (o 126,5 mln zł mniej niż w 2012 r.).

Na realizację zadań związanych z: oświatą i wychowaniem przeznaczono ponad 4 mld 58 mln zł, transportem i łącznością — 2 mld 100 mln zł, pomocą społeczną — 1 mld 744 mln zł, a na finansowanie zadań administracji — 1 mld 343 mln zł.

Tabela 9. Struktura wydatków ogółem dolnośląskich JST według działów (w %)

Wyszczególnienie	Udział wydatków przeznaczonych na finansowanie zadań							
	oświaty i wychowania (dział 801)	transportu i łączności (dział 600)	pomocy społecznej (dział 852)	administracji publicznej (dział 750)	gospodarki komunalnej i ochrony środowiska (dział 900)	kultury i ochrony dziedzictwa narodowego (dział 921)	gospodarki mieszkaniowej (dział 700)	pozostałych
JST ogółem	27,7	14,3	11,9	9,2	6,5	5,2	4,7	20,5
Gminy, z tego:	32,6	8,1	14,5	11,1	10,2	5,3	4,7	13,6
– miejskie	32,0	8,5	15,1	10,0	10,5	5,3	6,6	12,0
– wiejskie	33,7	8,3	13,5	12,5	10,6	6,1	2,5	12,7
– miejsko-wiejskie	32,2	7,6	14,7	10,9	9,6	4,6	4,8	15,6
Powiaty	30,4	11,0	17,1	10,5	0,1	0,2	1,2	29,6
Miasta na prawach powiatu	26,6	15,3	10,1	6,6	6,2	6,7	7,6	20,9
Województwo samorządowe	8,1	40,5	0,9	7,7	0,1	6,2	0,2	36,3

Znaczące kwoty, podobnie jak w latach poprzednich, wydatkowano z budżetów JST na realizację zadań gospodarki komunalnej i ochrony środowiska — 953,1 mln zł (6,5%), kultury i ochrony dziedzictwa narodowego — 758,1 mln zł (5,2%) i gospodarki mieszkaniowej — 689,6 mln zł (4,7%).

Wyniki porównań wskazują, że w roku 2013 relatywnie mniej niż w 2012 r. przeznaczono na finansowanie zadań transportu i łączności (mniej o 12,3%) oraz zadania gospodarki mieszkaniowej (mniej o 2,3%). Wydatki w pozostałych działach cechowała tendencja zwyżkowa.

Wydatki na zadania oświaty i wychowania stanowiły 32,6% (w 2012 r. 32%) wydatków gmin i 30,4% (w 2012 r. 31,6%) wydatków powiatów. Największy udział wydatków na finansowanie zadań oświaty odnotowano w gminie Domaniów (52,8%), a najniższy w gminie Karpacz (16,5%). Wśród powiatów najwyższy udział wydatków na oświatę odnotowano w budżecie powiatu głogowskiego (53,5%), a najniższy w budżecie powiatu legnickiego (8,5%), w budżetach miast na prawach powiatu — najniższy w Wałbrzychu (24,8%), a najwyższy w Legnicy (40% wydatków).

Finansowanie zadań transportu i łączności stanowiło 40,5% wydatków województwa samorządowego, 15,3% wydatków miast na prawach powiatu, 11% wydatków powiatów i 8,1% wydatków gmin. Wyniki porównań wskazują na spadek udziału wydatków na finansowanie tych zadań (o 2 punkty proc.) w stosunku do 2012 roku.

Najwyższe wydatki na finansowanie zadań transportu i łączności odnotowano w 2013 r. w budżecie województwa (643,8 mln zł) i Wrocławia (568,8 mln zł).

Wydatki na finansowanie zadań pomocy społecznej (łącznie o 70,9 mln zł wyższe niż w 2012 r.) stanowiły znaczącą pozycję w wydatkach gmin miejskich (15,1%) i powiatów (17,1%). Ich udział w wydatkach gmin kształtował się w przedziale od 5,2% (Kobierzyce) do 26,1% (Kowary), a w wydatkach powiatów od 6,3% (bolesławiecki) do 53,8% (legnicki).

W roku 2013 na finansowanie zadań administracji publicznej dolnośląskie JST wydały łącznie o 58,6 mln zł więcej niż w 2012 roku. Wzrost wydatków odnotowano we wszystkich kategoriach JST (z wyjątkiem powiatów, w których wystąpił spadek o 0,1 punktu proc.). Najwyższy udział dotyczył wydatków gminy Lewin Kłodzki (25%), a najniższy — wydatków gminy Olszyna i miasta Wałbrzych (6,0%).

Tabela 10. Struktura wydatków majątkowych dolnośląskich JST w 2013 r. według działów (w %)

Wyszczególnienie	Udział wydatków majątkowych według działów							
	transport i łączność (600)	gospodarka komunalna i ochrona środowiska (900)	kultura i ochrona dziedzictwa narodowego (921)	rolnictwo i łowiectwo (010)	oświaty i wychowanie (801)	gospodarka mieszkaniowa (700)	kultura fizyczna (926)	pozostałe
JST ogółem	33,8	11,2	10,2	8,9	8,3	6,3	4,5	16,8
Gminy, z tego:	27,4	22,7	9,3	5,6	10,3	7,3	8,2	9,2
– miejskie	24,0	25,5	10,2	0,0	9,0	8,7	14,2	8,4
– wiejskie	27,3	24,8	11,8	9,0	11,9	3,7	4,3	7,1
– miejsko-wiejskie	30,0	18,9	6,5	7,1	9,8	9,1	6,9	11,7
Powiaty	51,3	0,2	0,2	1,3	17,6	6,5	3,2	19,7
Miasta na prawach powiatu	28,4	6,0	19,1	0,0	6,3	9,5	2,3	28,5
Województwo samorządowe	47,7	0,2	2,9	29,7	4,3	0,1	0,9	14,3

Konstytucyjnie gwarantowana samodzielność JST w prowadzeniu gospodarki finansowej wyraża się szczególnie swobodą w podejmowaniu decyzji dotyczących określenia zakresu zadań inwestycyjnych finansowanych z ich budżetów. Wydatki majątkowe dolnośląskich JST w 2013 r. wyniosły łącznie 2 mld 835,7 mln zł.

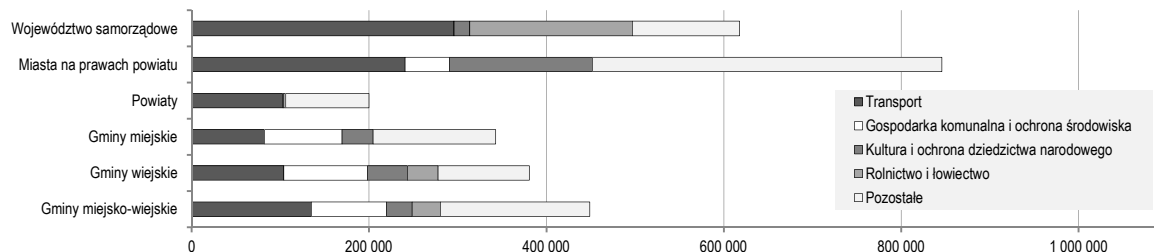
Strukturę wydatków majątkowych dolnośląskich JST, określoną udziałem procentowym wydatków przeznaczonych na rozwój infrastruktury określonych dziedzin (działów klasyfikacji budżetowej) w łącznej kwocie wydatków majątkowych w 2013 r. przedstawia tab. 10.

Wydatki na rozwój infrastruktury transportu wyniosły łącznie 959,1 mln zł i stanowiły 33,8% wydatków majątkowych. Ich udział w strukturze wydatków majątkowych:

- powiatów — wzrósł z 41,2% (w 2012 r.) do 51,3% (w 2013 r.) i kształtował się w przedziale od 0% (górowski i zlotoryjski) do 98,2% (kamiennogórski),
- miast na prawach powiatu — obniżył się z 47,1% do 28,4% i kształtował się w przedziale od 16,4% (Jelenia Góra) do 34,6% (Legnica),
- województwa samorządowego — wzrósł z 42,5% do 47,7%,
- gmin — wzrósł z 26,4% do 27,4% i kształtował się w przedziale od 0% (Chojnów m., Szczawno-Zdrój, Pęcław, Ruja) do 97,1% (Olszyna).

Na finansowanie rozwoju infrastruktury komunalnej i ochrony środowiska (wydatki w dziale 900) wydatkowano łącznie 318,4 mln zł, co stanowiło 11,2% (w 2012 r. 10,5%) wydatków majątkowych. Podwyższenie udziału tych wydatków wystąpiło w budżetach gmin miejskich (o 5,3 punktu proc.), wiejskich (o 2,9 punktu proc.) oraz miast na prawach powiatu (o 2,8 punktu proc.).

W roku 2013 odnotowano też wzrost udziału wydatków na rozwój kultury, infrastruktury związanej z rozwojem terenów rolnych oraz gospodarki mieszkaniowej (wydatki w działach 921, 010, 700) — odpowiednio o 2,8, 3,3 i 0,4 punktu proc.

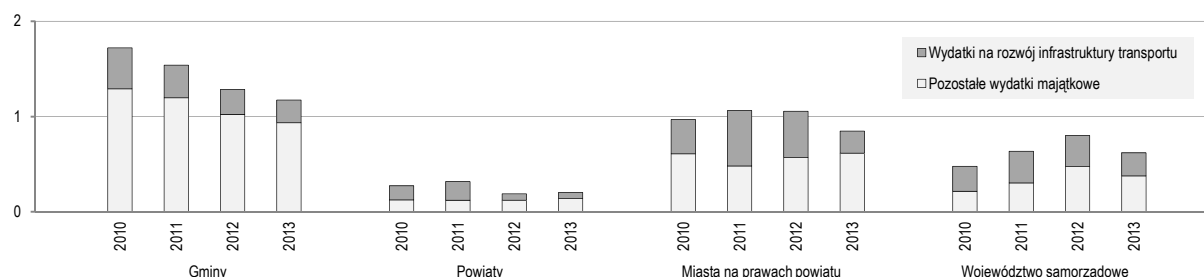


Rys. 10. Poziom i struktura wydatków majątkowych dolnośląskich JST w 2013 r. (w tys. zł)

Udział samorządów poszczególnych szczebli w określeniu wartości wydatków na rozwój infrastruktury w regionie Dolny Śląsk w 2013 r., w tym infrastruktury transportu, przedstawia rys. 10.

Analiza zmian poziomu wydatków na rozwój infrastruktury transportu w latach 2010–2013 wskazuje na obniżenie się poziomu tych wydatków w samorządach wszystkich szczebli.

Zmiany poziomu wydatków majątkowych dolnośląskich JST, w tym wydatków na rozwój infrastruktury transportu w latach 2010–2013 przedstawiono na rys. 11.



Rys. 11. Wydatki majątkowe dolnośląskich JST w latach 2010–2013, w tym na rozwój infrastruktury transportu (w mld zł)

8. Poziom wydatków na 1 mieszkańca

Wykonane w roku 2013 przez dolnośląskie JST wydatki w przeliczeniu na 1 mieszkańca wyniosły 5031 zł, z tego wydatki bieżące w wysokości 4057 zł i majątkowe w wysokości 974 zł. W porównaniu do wykonanych w 2012 r. spadły o 10 zł (o 0,2%), z tego majątkowe spadły o 169 zł (o 14,6%), a bieżące wzrosły o 159 zł (o 5,9%).

Najwyższe wydatki *per capita* — 5103 zł — zrealizowały miasta na prawach powiatu i to one odnotowały kwotowo najwyższy spadek wydatków (o 394 zł). Wysoki spadek dotyczył również wydatków budżetu województwa samorządowego, z którego w przeliczeniu na 1 mieszkańca wydatkowano 546 zł, tj. o 33 zł mniej niż w 2012 roku. Wydatki gmin w przeliczeniu na 1 mieszkańca wyniosły 3247 zł i były o 104 zł wyższe niż w roku poprzednim, z tego gmin miejsko-wiejskich wyższe o 127 zł, gmin miejskich wyższe o 74 zł, a gmin wiejskich wyższe o 73 zł. Wydatki powiatów w przeliczeniu na 1 mieszkańca wyniosły 946 zł i były o 31 zł wyższe niż w 2012 roku.

Poziom wydatków w przeliczeniu na 1 mieszkańca w latach 2012 i 2013 w podziale na bieżące i majątkowe przedstawia tab. 11.

Tabela 11. Wydatki na 1 mieszkańca dolnośląskich JST w latach 2012 i 2013 (w zł)

Wyszczególnienie	2012			2013		
	ogółem	z tego:		ogółem	z tego:	
		bieżące	majątkowe		bieżące	majątkowe
JST ogółem	5 041	3 898	1 143	5 031	4 057	974
Gminy, z tego:	3 143	2 531	612	3 247	2 654	593
– miejskie	2 979	2 446	486	3 053	2 556	497
– wiejskie	3 281	2 545	735	3 354	2 668	685
– miejsko-wiejskie	3 223	2 591	632	3 350	2 736	613
Powiaty	915	825	90	946	845	101
Miasta na prawach powiatu	5 497	4 203	1 294	5 103	4 197	905
Województwo samorządowe	579	304	275	546	333	212

Według liczby mieszkańców na dzień 30 czerwca.

Zróznicowanie poziomu wydatków *per capita* dolnośląskich JST ukształtowało się w 2013 r. w następujących granicach:

- 1) gminy: od 2125 zł do 9007 zł, z tego:
 - miejskie: od 2125 zł (Nowa Ruda) do 6856 zł (Karpacz),
 - wiejskie: od 2507 zł (Wińsko) do 7418 zł (Jerzmanowa),
 - miejsko-wiejskie: od 2235 zł (Szczytna) do 9007 zł (Polkowice);
- 2) powiaty: od 679 zł (Iubiński) do 1367 zł (milicki);
- 3) miasta na prawach powiatu: od 3877 zł (Legnica) do 5507 zł (Wrocław).

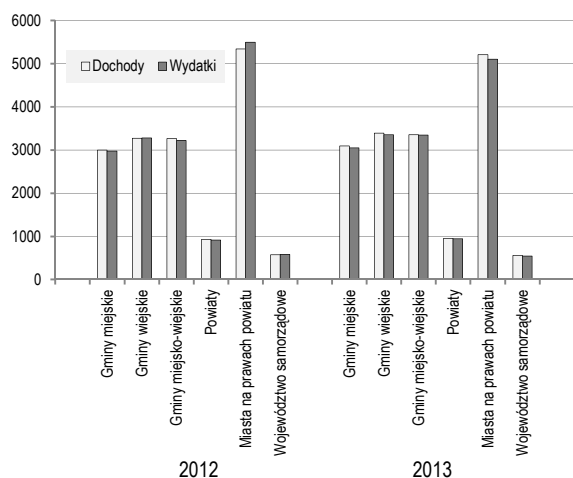
W roku 2013 zarówno dolna jak i górna granica wydatków gmin na 1 mieszkańca uległa podwyższeniu, natomiast wydatki powiatów i miast na prawach powiatu przy niewielkich zmianach dolnej granicy odnotowały spadek górnej (odpowiednio o 127 zł i o 39 zł).

Wyniki analiz wskazują, że o obniżeniu poziomu wydatków na 1 mieszkańca zdecydowały wydatki majątkowe, które w stosunku do wykonanych w 2012 r. uległy zmniejszeniu, z tego w budżetach: miast na prawach powiatu — o 389 zł (30%), województwa samorządowego — o 63 zł (23%), gmin wiejskich — o 50 zł (7%), gmin miejsko-wiejskich — o 19 zł (3%), i gmin miejskich — o 14 zł (3%). Tylko w budżetach gmin miejskich i w budżetach powiatów odnotowano wzrost wydatków majątkowych w przeliczeniu na 1 mieszkańca (w obu przypadkach o 11 zł).

Zróznicowanie poziomu wydatków majątkowych JST w regionie w przeliczeniu na 1 mieszkańca zawierało się w 2013 r. w następujących granicach:

- 1) dla gmin: od 53 zł do 2426 zł, z tego:
 - miejskich: od 90 zł (Szczawno Zdrój) do 2426 zł (Karpacz),
 - wiejskich: od 74 zł (Cieszków) do 2347 zł (Jerzmanowa),
 - miejsko-wiejskich: od 53 zł (Gryfów Śląski) do 2253 zł (Olszyna);
- 2) dla powiatów: od 3 zł (górowski) do 399 zł (Iwówcecki);
- 3) dla miast na prawach powiatu: od 307 zł (Legnica) do 1011 zł (Wrocław).

Różnice między najwyższymi i najniższymi wydatkami majątkowymi *per capita* w porównaniu do 2012 r. uległy zmniejszeniu w gminach wiejskich i miejsko-wiejskich oraz w miastach na prawach powiatu, a zwiększeniu — w gminach miejskich i w powiatach.



Rys. 12. Poziom dochodów i wydatków przypadających na 1 mieszkańca w latach 2012 i 2013 (w zł)

Wyniki porównań poziomu dochodów i wydatków dolnośląskich JST w przeliczeniu na 1 mieszkańca pozwalają zauważyć, że w 2013 r. wydatki były łącznie o 71 zł niższe od zrealizowanych dochodów (w 2012 r. wydatki były wyższe od dochodów o 26 zł, a w 2011 r. wyższe o 290 zł). Ustalenia szczegółowe wskazują na wystąpienie takiej różnicy w budżetach 114 JST (100 gmin, 11 powiatów, 2 miast na prawach powiatu i województwa samorządowego), co informuje o przeznaczeniu części dochodów na spłaty kredytów i pożyczek zaciągniętych w poprzednich latach. Jednocześnie w budżetach 82 jednostek (65 gmin, 15 powiatów i 2 miast na prawach powiatu) odnotowano wykonanie wydatków wyższych niż dochody, co informuje o liczbie budżetów, które w 2013 r. zamknęły się deficytem (o 2 więcej niż w 2012 r.).

Poziom dochodów i wydatków dolnośląskich JST w przeliczeniu na 1 mieszkańca przedstawia rys. 12.

Dla porównania — wydatki łączne JST w kraju w przeliczeniu na 1 mieszkańca wyniosły 4771 zł i w stosunku do wykonanych w 2012 r. odnotowały wzrost (o 47 zł), natomiast wydatki JST w regionie wyniosły 5031 zł i odnotowały spadek (o 10 zł). Wydatki *per capita* 2413 gmin wyniosły 3075 zł (wzrost o 2 zł), a 165 gmin w regionie — 3247 zł (wzrost o 104 zł). Wydatki *per capita* 66 miast na prawach powiatu wyniosły 5117 zł (wzrost o 82 zł), a 4 miast w regionie — 5103 zł (spadek o 394 zł). Wydatki *per capita* 314 powiatów wyniosły 887 zł (wzrost o 7 zł), a 26 powiatów w regionie — 946 zł (wzrost o 31 zł). Wydatki *per capita* 16 województw samorządowych wyniosły 429 zł (wzrost o 15 zł), a województwa dolnośląskiego — 546 zł (spadek o 33 zł).

Wyniki porównań wskazują, że w 2013 r. po raz pierwszy wydatki dolnośląskich miast na prawach powiatu w przeliczeniu na 1 mieszkańca były niższe (o 14 zł) od średniej ustalonej dla wszystkich miast na prawach powiatu. Wydatki dolnośląskich gmin, powiatów i województwa samorządowego — na 1 mieszkańca — utrzymały się na poziomie wyższym niż średnie krajowe (pomimo obniżenia wydatków województwa).

Poziom wydatków dolnośląskich gmin i miast na prawach powiatu w przeliczeniu na 1 mieszkańca w 2013 r. ukazuje kartogram na końcu opracowania.

9. Przychody i rozchody budżetów

Przychody budżetów JST województwa dolnośląskiego w roku 2013 wyniosły łącznie 1 mld 521,1 mln zł i były o 68,4 mln zł niższe od zrealizowanych w 2012 roku. Przychody pochodzące z zaciągnięcia kredytów i pożyczek oraz emisji obligacji (przychody zwrotne) wyniosły 879,7 mln zł, co stanowiło 57,8% przychodów (w 2012 r. wyniosły 1 mld 82,8 mln zł i stanowiły 68,1% przychodów). Przychody pochodzące z nadwyżek z lat ubiegłych (nadwyżki budżetowej i wolnych środków) wyniosły łącznie 624,0 mln zł i stanowiły 41,0% przychodów ogółem (w 2012 r. nadwyżki z lat ubiegłych wyniosły 493,7 mln zł i stanowiły 31,1% przychodów). Przychody z tytułu spłat pożyczek udzielonych, podobnie jak w roku poprzednim, miały charakter marginalny — wyniosły 14,1 mln zł (0,9% przychodów).

Przychody i rozchody budżetów według typów JST przedstawia tab. 12.

Wyniki porównań wskazują, że przychody z tytułu zaciągniętych kredytów i pożyczek oraz sprzedaży obligacji były w 2013 r. o 203,1 mln zł (o 18,8%) niższe od zrealizowanych w 2012 r., z tego kwota kredytów i pożyczek była niższa o 246,4 mln zł, a kwota obligacji wyższa o 43,0 mln zł. Równocześnie rozchody z tytułu spłaty kredytów i pożyczek oraz wykupu obligacji samorządowych były o 159,9 mln zł (o 18,4%) wyższe niż w roku poprzednim.

Tabela 12. Przychody i rozchody budżetów dolnośląskich JST w 2013 r. (w tys. zł)

Wyszczególnienie	Przychody			Rozchody		Przyrost przychodów zwrotnych
	ogółem	w tym		ogółem	w tym spłata i wykup	
		kredyty, pożyczki, obligacje	nadwyżki, w tym wolne środki			
JST ogółem	1 521 096	879 685	624 020	1 082 490	1 028 819	-149 134
Gminy, w tym:	801 302	457 167	338 242	519 386	480 447	-23 280
– miejskie	196 289	108 185	83 113	137 279	130 352	-22 167
– miejsko-wiejskie	270 955	125 312	145 550	146 353	123 136	2 176
– wiejskie	334 058	223 669	109 578	235 754	226 959	-3 290
Powiaty	167 439	78 842	88 597	78 300	77 000	1 842
Miasta na prawach powiatu	391 286	263 175	116 612	374 604	366 571	-103 396
Województwo samorządowe	161 069	80 500	80 569	110 199	104 800	-24 300

W roku 2013 utrzymuje się tendencja obniżania poziomu przychodów z tytułu nowo zaciągniętych kredytów, pożyczek i emisji obligacji przy podobnej jak w roku poprzednim kwocie przychodów ogółem. Jest to możliwe dzięki poprawiającej się sytuacji finansowej samorządów (na co wskazują wypracowane nadwyżki budżetowe i nadwyżki środków pieniężnych, wynikające z rozliczeń wyemitowanych papierów wartościowych, kredytów i pożyczek z lat ubiegłych). Jednocześnie zaobserwowano dalszy wzrost kwot rozchodów z tytułu spłat kredytów i pożyczek oraz wykupu obligacji. W 2013 r. rozchody z tych tytułów po raz pierwszy przekroczyły kwoty przychodów (o 149,1 mln zł). W konsekwencji przełożyło się to na spadek zadłużenia dolnośląskich JST w stosunku do roku poprzedniego (spowolnienie dynamiki wzrostu zadłużenia rozpoczęło się w 2012 r.).

O obniżeniu kwot przychodów zdecydowały zauważalnie niższe kwoty zaciągniętych w 2013 r. kredytów i pożyczek oraz wyemitowanych obligacji. Przychody zwrotne zasiliły budżety 140 JST (5 jednostek mniej niż w roku poprzednim), w tym:

- pochodzące z zaciągnięcia kredytów i pożyczek — łącznie w kwocie 531,1 mln zł (34,9% przychodów) — pozyskało i włączyło w finansowanie budżetów 112 jednostek (99 gmin, 10 powiatów, 2 miasta na prawach powiatu i województwo samorządowe), w tym na finansowanie programów i projektów realizowanych z udziałem środków UE zaciągnięto łącznie 70,9 mln zł kredytów i pożyczek, co stanowiło 13,3% zaciągniętych w 2013 r. (odpowiednio w 2012 r. zaciągnięto 118,1 mln zł, co stanowiło 15,2% zaciągniętych);
- pochodzące ze sprzedaży obligacji — łącznie w kwocie 348,6 mln zł (22,9% przychodów) — włączyły w finansowanie 53 jednostki (45 gmin, 6 powiatów i 2 miasta na prawach powiatu), w tym na finansowanie programów i projektów realizowanych z udziałem środków UE wyemitowano obligacje w wysokości 38,9 mln zł, co stanowiło 11% wartości emisji w 2013 r. (odpowiednio w 2012 r. 103,8 mln zł, co stanowiło 34,0% emisji).

Kolejny rok utrzymuje się tendencja obniżania udziału kredytów i pożyczek w łącznej kwocie przychodów zwrotnych (z 77,3% w 2011 r., 71,8% w 2012 r. do 60,6% w 2013 r.) oraz wzrostu udziału obligacji (z 22,7% w 2011 r., 28,2% w 2012 r. do 39,6% w 2013 r.). Zmiana w strukturze przychodów zwrotnych wskazuje na większą atrakcyjność obligacji komunalnych przy pozyskiwaniu środków zwrotnych na finansowanie inwestycji. W roku 2013 obligacje wyemitowało 6 nowych JST.

Ponadto w roku 2013 nadal utrzymuje się spadek przychodów z tytułu kredytów i pożyczek oraz emisji obligacji na finansowanie projektów i programów realizowanych z udziałem środków UE, co może być skutkiem wygaszania naborów na projekty realizowane w ramach Perspektywy Finansowej na lata 2007–2013. Analiza zmian struktury przychodów z tytułu kredytów pożyczek i obligacji na finansowanie projektów realizowanych z udziałem środków UE wskazuje na obniżenie (o 40,0%) kwot przychodów z kredytów i pożyczek oraz obniżenie (o 63,0%) kwot przychodów z emisji obligacji w stosunku do 2012 roku. Z kolei zmiany w strukturze rozchodów wskazują na obniżenie kwot spłat kredytów i pożyczek (o 21,9%) oraz wzrost kwot wykupu obligacji (o 41,1%).

Zaciągnięte przez dolnośląskie JST w 2013 r. kredyty i pożyczki oraz wyemitowane obligacje stanowiły 5,9% dochodów i 6,0% wydatków, co wskazuje na utrzymujący się trend spadkowy (w 2012 r. stanowiły 7,4% dochodów i wydatków). Ponadto ustalono, że w budżetach 25 JST wystąpiły zarówno przychody z kredytów i pożyczek, jak i obligacji (w 2012 r. w 20 JST), a w budżetach 56 JST nie wystąpiły wcale przychody z tych tytułów.

Rozchody budżetów JST w regionie Dolny Śląsk wyniosły w 2013 r. łącznie 1 mld 82,5 mln zł, a ich wielkość określiły:

- spłaty kredytów i pożyczek — łącznie w kwocie 785,4 mln zł (72,5% rozchodów) — realizowane przez 184 jednostki, w tym spłaty kredytów i pożyczek na realizację programów i projektów z udziałem środków UE wyniosły 76,4 mln zł, co stanowiło 9,7% spłat w tym roku budżetowym (w 2012 r. wyniosły 97,8 mln zł i stanowiły 14,2% spłat),
- wykup obligacji samorządowych — łącznie w kwocie 243,4 mln zł (22,5% rozchodów) — realizowany przez 62 jednostki, w tym wykup obligacji na finansowanie programów i projektów realizowanych z udziałem środków UE w wysokości 49,8 mln zł stanowił 20,5% wartości wykupionych w tym roku budżetowym (w 2012 r. wyniósł 35,3 mln zł i stanowił 19,8% wartości wykupu),
- udzielone pożyczki w wysokości 20,3 mln zł (1,9% rozchodów), które wystąpiły w budżetach 27 jednostek (22 gmin, 2 miast na prawach powiatu, 2 powiatów i województwa samorządowego),
- inne cele — w wysokości 33,4 mln zł (3,1% rozchodów), które wystąpiły w budżetach 21 JST.

Bilans zaciągniętych i spłaconych przez dolnośląskie JST w 2013 r. kwot zobowiązań z tytułu kredytów, pożyczek i obligacji zamknął się wartością ujemną (149,1 mln zł.). Wyniki analiz wskazują, że tylko w przypadku budżetów gmin wiejskich i powiatów różnica pomiędzy przychodami a rozchodami z tytułu kredytów, pożyczek i obligacji stanowi niewielką wartość dodatnią — odpowiednio 2,2 mln zł i 1,8 mln zł.

Jedną z przyczyn, dla których JST tak intensywnie obniżały swój dług, zmieniając harmonogram spłat, może być fakt, że obliczone na podstawie prognoz indywidualne wskaźniki spłaty zobowiązań na kolejne lata, według obowiązującej od 2014 r. relacji z art. 243 u.f.p. z 2009 r., okazały się niższe od sztywnej relacji określonej w art. 169 u.f.p. z 2005 r. (15% planowanych dochodów), obowiązującej do końca 2013 roku.

10. Dług publiczny

Na koniec 2013 r. zadłużenie wystąpiło w 190 dolnośląskich JST, a łączna kwota ich zobowiązań wyniosła 6 mld 364,6 mln zł i w stosunku do roku poprzedniego była niższa o 180,0 mln zł.

Wskaźnik zadłużenia ogółem, obliczony jako relacja kwoty długu do wykonanych dochodów, wyniósł 42,8% i w stosunku do 2012 r. obniżył się o 2 punkty proc. (w skali kraju wskaźnik ten wyniósł 37,7% i obniżył się o 0,5 punktu proc.).

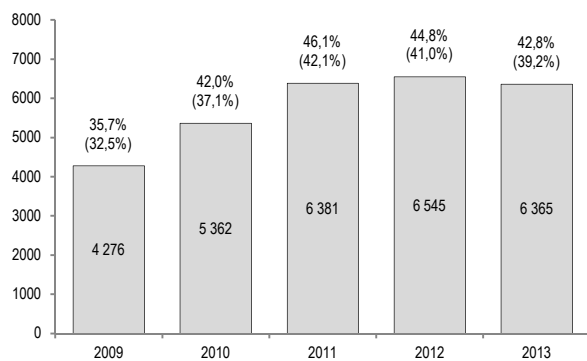
W roku 2013 wzrost zadłużenia dotyczył 82 JST łącznie na kwotę 247,2 mln zł (w 2012 r. odpowiednio 79 JST na kwotę 377,2 mln zł). Obniżenie zadłużenia odnotowało 108 JST łącznie na kwotę 427,3 mln zł (w 2012 r. odpowiednio 114 JST na kwotę 213,7 mln zł), w tym powiat wałbrzyski — na skutek przejęcia długu przez miasto Wałbrzych. Liczba jednostek nieobciążonych długiem wzrosła do 6 (powiat wałbrzyski, Bolesławiec w., Kamieniec Ząbkowicki, Rudna, Szczawno-Zdrój i Warta Bolesławiecka).

Analiza zmian poziomu długu dolnośląskich JST w ostatnich latach wykazuje spowolnienie tempa wzrostu zadłużenia: z 52,2% (w 2009 r.) i 25,4% (w 2010 r.) do 19% (w 2011 r.) i 2,6% (w 2012 r.), aby w roku 2013 odwrócić tendencję na spadkową — o 2,8%.

Zmiany poziomu zadłużenia i jego relacji do dochodów w latach 2012 i 2013 przedstawia tab. 13.

Tabela 13. Dług publiczny dolnośląskich JST i jego relacja do dochodów w latach 2012 i 2013

Wyszczególnienie	2012				2013			
	dochody	dług publiczny	relacja długu do dochodów		dochody	dług publiczny	relacja długu do dochodów	
			bez wyłączeń	po wyłączeniach			bez wyłączeń	po wyłączeniach
	[tys. zł]		[%]		[tys. zł]		[%]	
JST ogółem	14 620 742	6 544 634	44,8	41,0	14 853 936	6 364 530	42,8	39,2
Gminy, z tego:	6 634 837	2 621 348	39,5	35,9	6 477 720	2 356 702	36,4	33,8
– miejskie	2 435 532	1 089 816	44,7	39,4	2 135 723	823 056	38,5	37,1
– wiejskie	1 807 294	597 937	33,1	30,5	1 884 830	597 414	31,7	29,8
– miejsko-wiejskie	2 392 011	933 595	39,0	36,4	2 457 167	936 233	38,1	34,1
Powiaty	1 944 520	692 829	35,6	35,3	1 881 676	674 623	35,9	35,4
Miasta na prawach powiatu	4 367 184	2 653 507	60,8	53,9	4 868 100	2 780 556	57,1	49,5
Województwo samorządowe	1 674 202	576 950	34,5	34,5	1 626 439	552 650	34,0	33,9



Rys. 13. Łączna kwota długu (w mln zł) oraz kształtowanie się wskaźnika zadłużenia (% dochodów) dolnośląskich JST w latach 2009–2013

Rok 2013 był ostatnim, w którym obowiązywało ograniczenie łącznej kwoty długu z art. 170 u.f.p. z 2005 r., oparte na nieprzekraczalności relacji 60% wykonanych dochodów (z uprawnieniem do zastosowania wyłączeń ustawowych). Wyłączenia z ograniczeń dotyczą emitowanych papierów wartościowych, kredytów i pożyczek zaciąganych w związku z umową zawartą z podmiotem dysponującym środkami pochodzącymi z budżetu UE. Relacja łącznej kwoty długu (wskaźnik zadłużenia) dolnośląskich JST po uwzględnieniu tych wyłączeń wyniosła 39,2% wykonanych dochodów i w stosunku do roku poprzedniego uległa obniżeniu o 1,8 punktu proc.

Poziom zadłużenia wraz ze wskaźnikiem zadłużenia dolnośląskich JST w latach 2009–2013 przedstawia rys. 13.

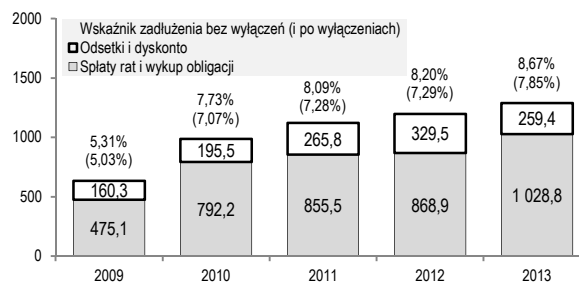
Najwyższa relacja łącznej kwoty długu do wykonanych dochodów wystąpiła w miastach na prawach powiatu — 57,1% (49,5% przy uwzględnieniu ustawowych wyłączeń). Najbardziej zadłużonymi miastami były Wałbrzych i Wrocław, których dług wynikał po części z realizacji projektów unijnych, i po zastosowaniu ustawowych wyłączeń ich wskaźnik zadłużenia ukształtował się na poziomie odpowiednio 41,7% i 54,1%. Wskaźnik zadłużenia powiatów wyniósł 35,9% (35,4% po uwzględnieniu wyłączeń), z czego najwyższy odnotowano w powiatach ząbkowickim i złotoryjskim — odpowiednio 57,7% i 50,8% (po uwzględnieniu wyłączeń), a najniższy — w wałbrzyskim (brak zadłużenia) i dzierzoniowskim (12,6%). Wskaźnik zadłużenia gmin wyniósł 36,4% (33,8% po uwzględnieniu wyłączeń). Najwyższy wskaźnik zadłużenia (po uwzględnieniu wyłączeń ustawowych) i jednocześnie przekroczenie ustawowej granicy dotyczyło gmin: Przemków (109,3%), Stara Kamienica (71,8%), Krośnice (65,3%), Żmigród (60,0%) i Janowice Wielkie (59,9%). Na drugim biegunie znalazły się gminy nieposiadające zadłużenia: Bolesławiec w., Kamieniec Ząbkowicki, Rudna, Szczawno-Zdrój, Warta Bolesławiecka.

Łączną kwotę długu dolnośląskich JST na koniec 2013 r. (6 mld 364,5 mln zł) określili:

- zobowiązania z tytułu zaciągniętych kredytów, pożyczek i wyemitowanych papierów wartościowych (obligacji) oraz zobowiązania zaliczane do kategorii kredytów w łącznej wysokości 6 mld 230,2 mln zł, z tego udział 4 miast na prawach powiatu stanowił 43,0% wszystkich zobowiązań dolnośląskich samorządów z tych tytułów (2 mld 681,1 mln zł), 161 gmin — 37,3% zobowiązań (2 mld 321,9 mln zł), 25 powiatów — 10,8% (674,6 mln zł) zobowiązań, a 552,7 mln zł zaciągnięte przez województwo samorządowe określiło 8,9% zobowiązań;
- zobowiązania wymagalne, łącznie na kwotę 37,3 mln zł, które wystąpiły w 64 gminach (34,8 mln zł), 2 miastach na prawach powiatu (2,5 mln zł) i 5 powiatach (26,9 tys. zł).
- papiery wartościowe w wysokości 97 mln zł, wyemitowane przez miasto Wałbrzych i dopuszczone do obrotu zorganizowanego na rynku wtórnym.

Łączna kwota dokonanych przez dolnośląskie JST w 2013 r. spłat rat kredytów i pożyczek oraz wykupu obligacji wraz z wydatkami na obsługę długu (odsetki, prowizje, dyskonto i wypłaty z tytułu udzielonych poręczeń) wyniosła 1 mld 288,2 mln zł i była o 89,8 mln zł wyższa od analogicznej dla 2012 r., w tym kwota spłat była wyższa o 159,9 mln zł, a wydatków na obsługę długu niższa o 70,1 mln zł.

Zmiany poziomu łącznej kwoty spłat i wykupu oraz wydatków na obsługę długu dolnośląskich JST w latach 2009–2013 przedstawia rys. 14.



Rys. 14. Łączna kwota spłat rat kapitałowych wraz z należnymi odsetkami (w mln zł) oraz kształtowanie się wskaźnika spłaty w latach 2009–2013 (% dochodów) dolnośląskich JST

Granice relacji łącznej kwoty spłat i obsługi długu do dochodów (15% planowanych dochodów) wyznacza obowiązujący ostatni rok art. 169 u.f.p. z 2005 roku. Wskaźnik obsługi długu dolnośląskich JST wyniósł w 2013 r. 8,4% planowanych dochodów (7,6% przy uwzględnieniu ustawowych wyłączeń) i 8,7% wykonanych dochodów (7,9% przy uwzględnieniu wyłączeń).

11. Oddziaływanie wykonania budżetów za rok 2013 na kształtowanie się relacji z art. 243 ustawy o finansach publicznych

Po raz ostatni w roku 2013 miały zastosowanie jednolite limity (ograniczenia) zaciągania zobowiązań przez jednostki samorządu terytorialnego⁵:

- limit 15% dla relacji planowanych w roku budżetowym spłat kredytów, pożyczek i wykupu obligacji wraz z należnymi odsetkami i dyskontem do dochodów ogółem (art. 169 u.f.p. z 2005 r.);
- limit 60% dla relacji łącznej kwoty długu do dochodów budżetowych (art. 170 u.f.p. z 2005 r.).

Poczynając od uchwał budżetowych na rok 2014, ograniczenia te zostały zastąpione nowym wskaźnikiem, obliczanym oddzielnie dla każdej JST, określanym jako indywidualny wskaźnik zadłużenia (IWZ)⁶ lub jako dopuszczalny wskaźnik spłaty zobowiązań⁷. Obecnie wyznacza on nieprzekraczalny limit dla wskaźnika spłat.

Zgodnie z art. 243 u.f.p. z 2009 r. wskaźnik spłat obliczany jest jako relacja łącznej kwoty spłat rat kredytów i pożyczek oraz wykupu obligacji samorządowych wraz z należnymi odsetkami i wypłatami z tytułu poręczeń (pomniejszonej o wyłączenia ustawowe) do dochodów ogółem. Wskaźnik IWZ obliczany jest natomiast średnią arytmetyczną z ostatnich trzech lat relacji wyniku operacyjnego powiększonego o dochody ze sprzedaży majątku do dochodów ogółem. Przy obliczaniu tego wskaźnika dla roku poprzedzającego rok budżetowy przyjmuje się planowane wartości wykazane w sprawozdaniu za trzy kwartały, natomiast dla poprzednich dwóch lat — wartości wykonane na koniec roku.

Wyniki badania projektów uchwał budżetowych na rok 2014 i projektów wieloletnich prognoz finansowych dolnośląskich JST w zakresie zachowania relacji z art. 243 u.f.p. z 2009 r. wykazały przekroczenie IWZ przez 5 JST (powiat górowski, Cieszków, Pęcław, Piechowice i Przemków). Dla tych jednostek różnica pomiędzy IWZ a wskaźnikami spłat dla roku 2014 wykazała wartość ujemną. Dla 191 dolnośląskich JST różnice pomiędzy wskaźnikiem IWZ a wskaźnikiem spłaty w 2014 r. zawierały się w następujących przedziałach:

- 0–5 punktów proc. — 150 JST,
- 5–10 punktów proc. — 20 JST,
- powyżej 10 punktów proc. — 21 JST.

Wskaźnik IWZ dla dolnośląskich JST obliczony dla 3 ostatnich lat (2011–2013)⁸ wyniósł 10,93% i był wyższy od analogicznego dla lat 2010–2012 o 1,06 punktu proc. Wyniki monitorowania poziomu IWZ dolnośląskich JST w 3 kolejnych latach na podstawie wykonania ich budżetów w latach 2008–2013 przedstawia tab. 14.

Z porównań limitu wskaźnika spłaty obowiązującego w roku 2013 (15%) do limitu obowiązującego od roku 2014 (IWZ) wynika, że uśrednione dla samorządów poszczególnych szczebli wartości IWZ obliczone z lat 2008–2013 kształtują się zauważalnie poniżej obowiązującej granicy 15% planowanych dochodów.

⁵ Art. 85 pkt 3 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. — Przepisy wprowadzające ustawę o finansach publicznych (Dz.U. Nr 157, poz. 1241, z późn. zm.).

⁶ Nazwa wskaźnika została zdefiniowana w Leksykonie budżetowym publikowanym przez Sejm Rzeczypospolitej Polskiej pod adresem www.sejm.gov.pl.

⁷ Nazwa poz. 9.6. załącznika do rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 31 grudnia 2013 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie wieloletniej prognozy finansowej jednostki samorządu terytorialnego (Dz.U. poz. 1736).

⁸ Zgodnie z zaleceniem Ministerstwa Finansów, po sporządzeniu sprawozdań za IV kw. do obliczania wskaźnika należy przyjmować wielkości wykonane, a nie planowane na III kw. (pismo z 23 lipca 2012 r. znak ST8/4834/10/05/WWR/12/787).

Z analizy IWZ obliczonych z lat 2008–2010 i z lat 2011–2013 wynika, że najniższe IWZ dotyczą powiatów i wynoszą odpowiednio 2,75% i 5,24%, a najwyższe IWZ dotyczą miast na prawach powiatu i wynoszą odpowiednio 12,19% i 11,62%. Analogiczne obliczenia wskazują na wysoką zdolność spłaty zobowiązań także gmin — IWZ na poziomie odpowiednio 11,16% i 11,56%, a wśród nich najwyższą gmin wiejskich — odpowiednio 13,86% i 13,17%. Należy przy tym zauważyć, że uśrednione IWZ zawierają zarówno przypadki ujemnej wartości wskaźnika, jak i wskaźniki zdolności spłaty zobowiązań powyżej 15%.

Tabela 14. IWZ dolnośląskich JST obliczony na podstawie wykonania budżetów w latach 2008–2013 (w %)

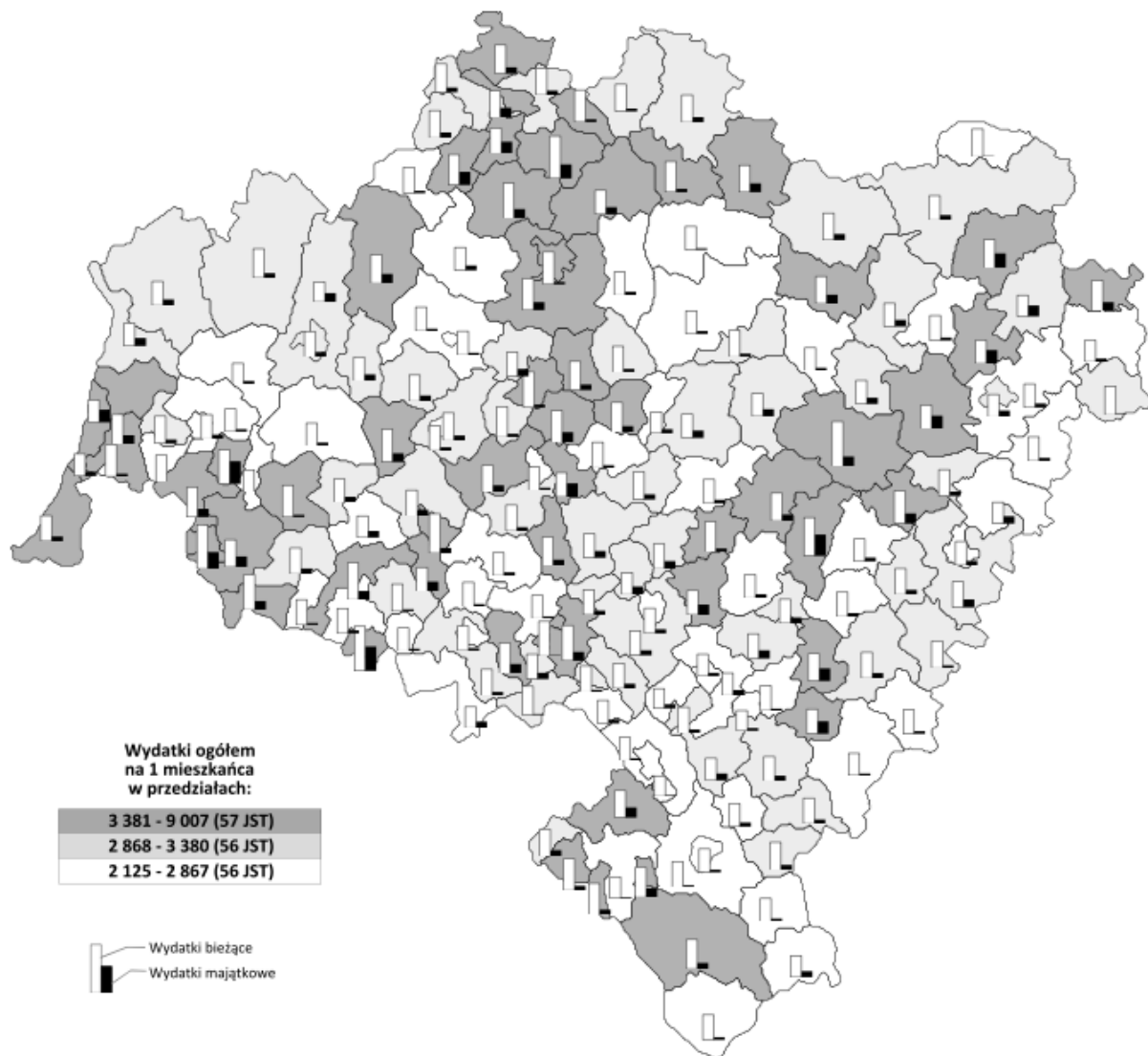
Wyszczególnienie	IWZ obliczony z lat			
	2008–2010	2009–2011	2010–2012	2011–2013
JST ogółem	10,29	8,42	9,87	10,93
Gminy, z tego:	11,16	9,02	9,74	11,56
– miejskie	9,57	7,24	8,31	10,56
– wiejskie	13,86	11,49	11,64	13,17
– miejsko-wiejskie	10,73	8,95	9,75	11,21
Powiaty	2,75	2,35	4,01	5,24
Miasta na prawach powiatu	12,19	11,06	12,11	11,62
Województwo	11,33	6,47	11,34	13,26

Analiza wielkości budżetowych poszczególnych JST wskazuje, że IWZ wyższe niż 15% dochodów, obliczone z lat:

- 2008–2010 — uzyskało 25 gmin (5 miejskich, 14 wiejskich i 6 miejsko-wiejskich) oraz 1 powiat,
- 2009–2011 — uzyskało 17 gmin (1 miejska, 11 wiejskich i 5 miejsko-wiejskich),
- 2010–2012 — uzyskało 16 gmin (2 miejskie, 10 wiejskich i 4 miejsko-wiejskie),
- 2011–2013 — uzyskało 18 gmin (3 miejskie, 11 wiejskich i 4 miejsko-wiejskie) oraz 1 powiat.

Ustalenia w zakresie cząstkowej wartości IWZ, nazywanej „wskaźnikiem jednorocznym”, wskazują, że w budżetach JST w regionie w roku 2013 wyniósł 11,08%, w roku 2012 — 12,6% i w roku 2011 — 9,10%, podczas gdy dla wszystkich JST w kraju, jak wynika z ustaleń Krajowej Rady Regionalnych Izb Obrachunkowych, wskaźnik ten wyniósł odpowiednio w latach: 9,9%, 8,5% i 8,4%.

Wyniki analiz wskazują, że wykonanie budżetów przez dolnośląskie JST w latach 2012 i 2013 pozwoliło na zauważalne podwyższenie wskaźnika IWZ, a tym samym możliwość zachowania relacji z art. 243 w roku 2014. Wykonanie budżetów za rok 2013 nie wyklucza, że obowiązek zachowania tej reguły fiskalnej, wobec niewielkiego wzrostu dochodów (o 1,6%), okupiono spadkiem wydatków (o 0,34%), a w pojedynczych przypadkach także dopuszczeniem do wystąpienia zobowiązań wymagalnych.



Wydutki dolnośląskich gmin i miast na prawach powiatu na 1 mieszkańca w 2013 r. (w zł)

Zestawienie 1

Wykonanie budżetów w JST województwa dolnośląskiego w 2013 r. (w zł)

Jednostki samorządu terytorialnego	DOCHODY	W tym DOCHODY WŁASNE	WYDATKI	W tym WYDATKI MAJĄTKOWE	WYNIK OPERACYJNY (bieżący)*	WYNIK BUDŻETU	DLUG PUBLICZNY
JST województwa ogółem	14 853 936 036	8 501 640 140	14 645 095 948	2 835 776 760	1 148 238 010	208 840 088	6 364 530 218
Województwo samorządowe	1 626 439 423	764 609 986	1 588 285 409	617 907 437	131 485 958	38 154 014	552 650 000
Powiaty ziemskie	1 881 676 178	600 392 872	1 870 169 706	199 831 294	76 779 674	11 506 472	674 622 604
bolesławiecki	73 543 555	18 784 445	70 522 906	10 772 602	6 827 638	3 020 650	15 967 962
dzierżoniowski	88 672 547	23 082 779	90 799 634	14 021 014	5 283 432	-2 127 087	11 183 378
głogowski	102 082 384	35 556 991	106 319 272	10 213 803	-127 717	-4 236 887	32 057 213
górowski	47 070 605	9 395 556	47 406 997	94 434	-958 281	-336 392	17 867 940
jaworski	57 258 149	15 471 818	55 181 167	4 399 922	2 969 310	2 076 981	18 175 388
jeleniogórski	65 619 208	20 084 421	66 125 806	7 516 929	1 124 964	-506 597	19 228 064
kamiennogórski	42 723 561	10 529 997	42 312 995	6 995 848	1 657 473	410 567	7 450 595
klodzki	176 290 453	45 181 927	165 410 129	11 954 702	11 060 962	10 880 324	55 829 434
legnicki	63 385 032	22 863 862	65 415 167	11 741 740	2 412 052	-2 030 134	24 074 354
lubański	59 183 615	11 588 702	59 637 738	9 085 694	3 017 531	-454 124	17 000 000
lubiński	84 235 883	50 524 351	72 370 164	3 207 620	3 273 755	11 865 719	46 300 000
lwówecki	59 748 737	13 529 972	64 669 507	18 914 820	3 569 465	-4 920 769	16 294 232
milicki	49 076 953	14 619 920	51 179 993	5 429 624	483 650	-2 103 040	23 097 374
oleśnicki	96 737 850	29 097 349	96 236 245	9 154 445	4 216 822	501 605	50 290 000
olawski	56 541 236	21 176 086	56 948 396	5 994 962	3 896 539	-407 159	8 753 825
polkowicki	59 095 461	32 105 946	57 223 140	5 736 576	4 303 330	1 872 321	19 140 000
strzebiński	47 738 538	9 282 712	48 635 659	4 457 361	1 428 978	-897 121	17 243 453
średzki	38 866 832	13 133 998	38 161 475	5 850 192	1 132 616	705 357	14 915 000
świdnicki	138 544 701	37 707 307	140 464 518	14 303 383	2 784 269	-1 919 817	72 970 769
trzebnicki	68 184 333	27 640 878	61 663 861	1 692 699	6 999 571	6 520 472	26 925 674
wałbrzyski	47 687 887	15 160 817	48 564 428	1 759 219	-579 756	-876 541	0
wolowski	57 934 513	11 015 820	58 491 485	6 577 055	3 167 098	-556 972	22 433 109
wrocławski	91 410 276	47 707 053	89 315 315	10 095 040	4 198 911	2 094 962	50 890 922
ząbkowicki	79 096 058	22 896 108	83 523 779	9 890 180	1 131 105	-4 427 721	45 637 375
zgorzelecki	84 558 024	32 594 346	84 238 686	3 393 658	3 298 504	319 339	12 346 542
złotoryjski	46 389 788	9 659 712	49 351 248	6 577 773	207 452	-2 961 460	28 550 000
Miasta na prawach powiatu	4 868 100 225	3 340 148 864	4 767 160 687	845 835 497	323 390 631	100 939 539	2 780 555 624
Jelenia Góra	370 471 325	192 563 698	375 153 944	72 604 777	29 164 807	-4 682 619	174 015 418
Legnica	408 717 387	226 372 134	395 708 469	31 316 434	21 762 222	13 008 919	193 693 779
Wałbrzych	478 310 648	260 673 985	519 905 639	103 428 904	8 172 410	-41 594 991	306 936 446
Wrocław	3 610 600 866	2 660 539 047	3 476 392 635	638 485 383	264 291 191	134 208 231	2 105 909 980
Gminy ogółem	6 477 720 210	3 796 488 418	6 419 480 146	1 172 202 532	616 581 746	58 240 064	2 356 701 990
Gminy miejskie	2 135 723 111	1 337 857 143	2 105 023 904	342 681 515	147 342 373	30 699 207	823 055 900
Bielawa	98 721 540	48 349 840	95 134 963	12 857 868	5 581 354	3 586 577	43 167 658
Boguszów-Gorce	49 984 834	22 701 602	50 471 838	10 235 783	4 214 665	-487 004	9 099 034
Bolesławiec	130 223 599	87 488 899	122 924 402	21 163 761	10 918 881	7 299 197	55 693 572
Chojnów	38 109 747	18 699 648	36 681 508	3 266 632	2 535 846	1 428 239	4 631 193
Duszynki-Zdrój	17 463 904	11 436 940	17 925 958	2 481 328	224 184	-462 054	8 437 669
Dzierżoniów	93 496 710	60 061 000	86 204 632	10 788 270	4 794 954	7 292 079	42 571 255
Głogów	227 144 683	165 400 261	253 831 530	68 488 001	25 608 586	-26 686 847	85 756 488
Jawor	65 563 615	38 985 729	62 828 413	6 759 775	3 080 392	2 735 202	23 031 725
Jedlina-Zdrój	15 900 840	7 817 112	14 373 039	1 218 690	1 033 760	1 527 801	9 504 719
Kamienna Góra	56 731 542	31 239 373	54 424 442	4 818 925	1 023 129	2 307 100	20 468 198
Karpacz	36 526 168	22 898 190	34 332 903	12 150 481	2 261 421	2 193 265	18 138 325
Kłodzko	78 289 947	50 102 812	78 389 093	6 271 346	1 424 405	-99 147	42 206 318
Kowary	29 330 217	15 503 212	29 555 752	2 733 907	852 511	-225 535	11 810 480
Kudowa-Zdrój	31 865 888	18 493 228	34 741 345	6 730 650	535 979	-2 875 457	18 853 941
Lubań	58 452 313	35 188 510	55 182 906	5 493 355	4 988 767	3 269 407	23 673 674
Lubin	278 406 021	184 526 517	260 080 110	18 551 065	21 426 031	18 325 911	90 965 868
Nowa Ruda	51 224 490	26 736 284	49 611 857	2 407 757	1 748 117	1 612 633	25 330 158
Oleśnica	105 964 418	67 946 620	107 268 138	23 785 368	9 195 999	-1 303 720	23 002 763
Olawa	87 935 562	62 093 396	90 242 484	14 300 667	6 860 411	-2 306 922	38 230 600
Piechowice	19 242 780	12 510 441	17 621 100	1 244 625	1 015 258	1 621 680	4 283 343
Pieszycy	22 107 574	10 119 640	22 778 167	3 824 073	923 508	-670 593	10 741 800
Piława Górna	15 819 370	8 361 580	15 312 067	1 738 323	1 962 717	507 303	3 578 499
Polanica-Zdrój	28 578 817	20 507 176	25 425 877	5 704 328	5 047 050	3 152 940	6 666 120
Szczawno-Zdrój	23 636 119	19 024 898	20 762 663	523 526	867 604	2 873 456	0
Szklarska Poręba	32 987 448	25 116 391	30 023 460	5 922 370	900 965	2 963 989	10 198 402
Świdnica	171 827 107	111 405 343	158 375 504	22 505 263	12 234 616	13 451 604	71 080 548
Świebodzice	65 649 837	44 966 044	66 965 884	9 419 638	4 692 689	-1 316 047	12 469 600
Świeradów-Zdrój	25 397 060	15 146 162	26 421 746	7 288 092	543 398	-1 024 685	19 202 939

Jednostki samorządu terytorialnego	DOCHODY	W tym DOCHODY WŁASNE	WYDATKI	W tym WYDATKI MAJĄTKOWE	WYNIK OPERACYJNY (bieżący)*	WYNIK BUDŻETU	DŁUG PUBLICZNY
Wojcieszów	17 327 028	7 001 279	17 193 653	1 985 761	1 101 240	133 374	5 365 130
Zawidów	11 847 057	5 501 425	11 432 536	1 820 457	902 570	414 522	4 247 286
Zgorzelec	102 697 454	53 516 594	112 165 217	40 427 180	7 351 549	-9 467 763	53 716 937
Złotoryja	47 269 421	29 010 998	46 340 719	5 774 251	1 489 817	928 702	26 931 658
Gminy wiejskie	1 884 829 732	1 048 796 109	1 862 595 468	380 551 231	248 350 880	22 234 264	597 413 521
Bolesławiec	40 170 022	27 375 607	40 093 227	12 331 612	9 169 298	76 796	0
Borów	15 232 303	6 844 965	14 817 195	1 831 132	1 644 243	415 109	3 488 085
Chojnów	25 166 559	13 272 038	24 415 028	2 002 954	1 546 143	751 531	11 435 193
Ciepłowody	8 671 342	4 456 304	11 451 433	3 859 614	767 541	-2 780 091	4 890 545
Cieszków	14 285 274	4 700 274	13 376 686	349 313	1 134 152	908 588	6 440 000
Czarny Bór	18 640 553	9 791 448	19 387 620	4 580 907	1 802 287	-747 067	1 604 690
Czernica	39 770 630	22 987 900	39 270 759	5 635 565	1 858 907	499 871	11 306 564
Długolęka	91 759 245	63 452 542	96 611 249	34 452 841	17 414 674	-4 852 004	40 288 000
Dobromierz	19 721 949	9 546 536	18 810 505	3 408 777	1 692 803	911 444	7 850 180
Dobroszyce	25 274 168	11 661 939	23 468 634	8 575 457	3 537 483	1 805 535	4 500 000
Domaniów	17 025 263	6 630 729	16 298 301	2 426 782	1 762 716	726 963	6 930 265
Dziadowa Kłoda	14 887 437	4 567 854	13 724 966	468 754	1 458 597	1 162 470	6 056 249
Dzierżoniów	24 954 764	11 557 894	25 912 448	5 083 698	1 615 591	-957 683	10 004 000
Gaworzyce	12 682 054	4 741 272	13 064 046	2 210 730	1 349 896	-381 993	3 005 732
Głogów	19 533 882	12 764 188	20 118 716	2 875 673	1 745 768	-584 834	5 549 796
Grębocice	28 883 509	19 821 832	30 016 578	7 430 560	4 950 570	-1 133 068	386 000
Gromadka	22 705 609	14 554 525	20 992 112	5 180 154	4 537 546	1 713 497	8 087 988
Janowice Wielkie	15 345 769	6 382 804	14 744 270	4 322 782	893 827	601 499	9 198 436
Jemielno	11 145 500	3 755 132	10 678 507	1 015 799	318 586	466 993	4 511 629
Jerzmanowa	31 999 932	26 344 238	33 523 425	10 604 311	8 657 700	-1 523 492	6 369 318
Jeżów Sudecki	21 851 357	13 247 569	19 778 587	4 608 055	3 280 715	2 072 770	11 193 891
Jordanów Śląski	8 949 596	4 421 642	9 354 002	1 798 544	1 167 734	-404 406	3 667 184
Kamieniec Żąbkowicki	23 365 857	11 806 332	24 838 377	3 368 884	538 307	-1 472 521	0
Kamienna Góra	27 432 710	12 696 642	27 746 133	3 706 948	1 702 780	-313 423	5 089 181
Kłodzko	47 983 490	20 265 400	45 245 819	4 624 999	4 814 249	2 737 671	26 325 158
Kobierzyce	111 967 400	93 008 228	106 627 124	38 352 157	41 408 405	5 340 276	8 127 104
Kondratowice	16 191 142	7 272 606	17 909 144	5 667 107	2 149 997	-1 718 002	6 160 952
Kostomłoty	21 662 866	9 899 817	19 650 722	2 500 538	2 640 219	2 012 144	7 906 169
Kotła	14 690 254	6 689 837	15 362 924	2 812 574	732 619	-672 671	3 855 298
Krośnice	36 440 054	15 677 495	35 637 384	12 051 751	5 535 116	802 669	23 813 435
Krotoszyce	12 398 327	6 976 437	10 829 716	1 035 348	892 265	1 568 611	1 998 532
Kunice	20 114 768	12 949 341	21 235 684	3 430 004	1 583 938	-1 120 915	9 402 000
Legnickie Pole	22 878 747	16 232 713	21 777 591	5 342 642	4 888 232	1 101 156	6 635 710
Lewin Kłodzki	7 403 288	3 776 579	7 062 852	871 585	353 222	340 436	2 955 902
Lubań	19 540 570	8 424 282	18 820 522	2 791 561	2 522 603	720 048	2 926 618
Lubin	54 619 872	43 702 874	56 393 192	11 314 781	6 927 021	-1 773 320	11 067 389
Łagiewniki	26 302 507	9 282 443	24 739 787	6 191 964	1 955 266	1 562 719	5 771 250
Malczyce	16 208 764	5 270 935	15 393 160	2 515 121	57 158	815 603	4 000 000
Marcinowice	21 722 726	8 857 497	22 342 937	6 555 503	2 438 901	-620 211	8 464 000
Marciszów	13 522 936	5 068 670	12 623 198	1 263 754	1 763 862	899 738	5 093 329
Męcinka	17 243 268	8 218 858	16 846 327	3 463 614	1 922 377	396 941	6 516 200
Mietków	11 715 345	7 379 836	13 239 839	1 500 597	-176 715	-1 524 495	3 529 573
Miękinia	41 507 376	27 057 458	41 911 993	9 921 950	5 978 360	-404 618	16 923 673
Milkowice	17 041 733	7 656 237	20 070 012	4 762 697	1 064 605	-3 028 280	11 216 610
Mściwojów	16 681 320	6 244 763	15 528 662	5 574 535	1 335 389	1 152 657	6 050 788
Mysłakowice	30 538 057	16 864 912	29 467 892	1 962 988	716 807	1 070 165	7 496 976
Niechlów	15 296 035	4 987 330	15 307 098	1 424 091	1 089 565	-11 063	4 700 054
Nowa Ruda	32 012 535	15 038 147	30 876 984	2 982 594	2 481 053	1 135 551	18 396 403
Oleśnica	34 591 901	20 106 551	35 028 573	5 232 601	3 158 643	-436 672	17 482 195
Olawa	48 186 915	29 725 978	50 527 999	11 813 463	7 145 939	-2 341 084	26 006 772
Osiecznica	28 139 254	15 666 394	25 348 682	3 440 414	5 336 996	2 790 572	6 155 000
Paszowice	13 582 082	5 258 835	11 801 036	1 472 375	1 240 481	1 781 046	4 377 892
Pęclaw	8 498 605	3 226 360	8 066 408	633 231	691 208	432 197	4 718 916
Pielgrzymka	18 808 284	7 351 601	19 279 657	4 023 683	512 700	-471 372	6 880 700
Platerówka	4 544 051	2 532 992	4 641 315	157 470	56 040	-97 264	346 457
Podgórzyn	23 730 698	13 073 808	22 923 479	2 427 338	1 088 762	807 219	11 558 223
Przeworno	13 358 748	4 546 970	13 388 622	1 301 135	749 072	-29 875	2 521 962
Radwanice	20 800 351	13 321 671	20 275 934	6 165 834	5 252 990	524 416	4 649 400
Rudna	49 916 053	39 619 903	47 465 425	10 974 364	11 431 513	2 450 629	0
Ruja	8 863 600	3 401 140	9 757 436	1 679 222	682 045	-893 836	4 173 312
Siekierczyn	14 834 997	7 448 150	14 187 755	1 800 282	1 100 432	647 243	3 171 016
Stara Kamienica	16 698 042	7 360 349	16 775 691	2 859 968	806 254	-77 649	13 336 410
Stare Bogaczowice	11 870 430	5 404 859	10 703 610	884 625	1 471 223	1 166 820	1 312 500
Stoszowice	16 634 464	7 256 375	16 028 472	3 831 613	2 809 347	605 991	6 920 318
Sulików	20 968 084	12 031 432	21 335 518	1 720 476	532 081	-367 434	7 375 107

Jednostki samorządu terytorialnego	DOCHODY	W tym DOCHODY WŁASNE	WYDATKI	W tym WYDATKI MAJĄTKOWE	WYNIK OPERACYJNY (bieżący)*	WYNIK BUDŻETU	DŁUG PUBLICZNY
Świdnica	47 073 788	23 597 803	49 019 108	8 254 091	4 100 953	-1 945 319	22 635 908
Udanin	18 038 172	8 136 241	17 679 643	2 786 721	1 597 083	358 528	6 323 339
Walim	17 375 360	8 161 476	16 944 267	2 602 124	1 291 229	431 093	6 251 069
Warta Bolesławiecka	28 674 533	17 078 751	25 321 783	5 391 677	7 530 965	3 352 750	0
Wądroże Wielkie	12 402 750	5 083 755	11 596 781	1 125 757	1 247 458	805 969	4 288 799
Wińsko	22 571 215	8 301 718	21 464 066	1 347 511	2 284 268	1 107 149	6 964 068
Wisznia Mała	25 969 676	16 272 851	28 661 981	5 951 860	2 726 660	-2 692 305	13 027 262
Zagrodno	20 939 631	11 420 381	17 564 011	3 113 959	3 989 540	3 375 620	1 634 097
Zawonia	17 169 144	7 196 306	15 970 566	1 681 826	2 080 940	1 198 578	3 087 000
Zgorzelec	32 279 072	18 182 080	32 798 527	7 808 784	1 757 693	-519 455	13 968 343
Złotoryja	24 089 632	11 469 484	23 602 447	3 768 284	953 748	487 184	8 208 161
Żórawina	26 220 178	16 150 107	25 197 554	3 575 266	3 500 404	1 022 624	7 128 654
Żukowice	12 861 360	6 226 886	11 845 756	1 680 977	1 601 834	1 015 604	1 724 592
Gminy miejsko-wiejskie	2 457 167 366	1 409 835 166	2 451 860 773	448 969 786	220 888 493	5 306 593	936 232 569
Bardo	16 285 463	7 515 222	14 810 374	2 244 330	1 892 157	1 475 089	7 479 880
Bierutów	29 895 803	13 400 412	27 597 798	2 995 084	1 490 782	2 298 006	14 868 904
Bogatynia	151 042 818	120 573 690	146 527 296	22 321 624	19 516 982	4 515 523	51 593 162
Bolków	29 895 730	11 528 947	28 580 332	3 556 025	2 157 842	1 315 397	13 348 448
Brzeg Dolny	48 610 539	36 260 597	48 144 480	5 295 944	4 531 195	466 059	15 823 000
Bysztycja Kłodzka	72 358 068	30 268 673	68 997 641	11 494 451	7 701 189	3 360 426	24 572 118
Chocianów	34 433 737	17 898 672	36 490 836	6 413 263	1 877 170	-2 057 099	17 456 754
Głuszyca	25 004 529	9 319 748	23 815 072	3 303 071	1 788 491	1 189 457	12 530 891
Góra	68 606 787	27 108 240	67 451 648	11 085 432	4 128 030	1 155 139	29 484 900
Gryfów Śląski	25 810 947	10 520 702	23 089 999	534 173	2 775 822	2 720 948	7 539 717
Jaworzyna Śląska	26 367 455	12 489 457	30 911 099	8 123 021	799 789	-4 543 644	14 267 598
Jelcz-Laskowice	70 174 076	46 869 365	66 200 657	16 835 145	15 870 599	3 973 419	6 289 995
Kąty Wrocławskie	78 258 648	57 975 243	75 177 762	13 976 162	12 513 439	3 080 886	18 611 342
Łądek-Zdrój	24 379 861	12 469 579	22 536 648	2 633 819	2 017 233	1 843 212	10 736 971
Leśna	38 466 811	12 881 308	39 710 416	8 643 836	2 110 607	-1 243 605	8 388 178
Lubawka	34 073 846	13 171 029	31 763 842	7 363 066	3 540 283	2 310 005	8 120 886
Lubomierz	22 379 445	6 530 746	20 995 829	1 297 483	865 083	1 383 616	6 092 250
Lwówek Śląski	53 923 774	29 060 722	48 134 418	6 679 188	5 229 906	5 789 356	21 393 293
Mieroszów	22 912 702	13 836 068	21 341 441	843 709	665 557	1 571 261	4 605 183
Międzybórz	19 375 286	10 382 076	20 198 108	4 512 205	2 376 812	-822 823	6 645 985
Międzylesie	21 394 563	7 889 246	20 725 840	1 955 738	1 540 035	668 722	8 605 895
Milicz	68 665 766	32 542 823	71 835 218	12 183 433	3 926 679	-3 169 452	42 116 705
Mirsk	31 904 653	14 665 683	33 126 510	9 194 686	3 680 117	-1 221 857	8 956 420
Niemcza	15 087 973	7 113 147	15 525 316	1 106 727	449 891	-437 343	5 811 078
Nowogrodziec	38 303 595	16 566 671	38 146 008	5 549 670	3 640 549	157 587	7 710 617
Oborniki Śląskie	49 338 325	30 231 078	51 641 175	5 830 135	832 800	-2 302 849	23 269 499
Olszyna	38 185 273	8 512 709	37 429 975	14 899 227	1 025 494	755 298	6 523 875
Pieńsk	26 953 264	14 337 660	28 428 229	7 362 780	1 804 003	-1 474 965	12 211 545
Polkowice	245 555 241	211 833 815	245 461 475	51 738 187	37 321 806	93 765	29 943 387
Prochowice	22 847 159	13 164 132	22 757 527	2 893 606	2 013 349	89 632	8 505 508
Prusice	31 790 991	12 711 160	33 536 725	8 264 133	2 391 938	-1 745 734	18 178 533
Przemków	26 350 319	9 796 509	25 042 708	2 273 336	338 580	1 307 611	28 795 520
Radków	35 108 077	15 625 895	34 845 952	9 515 445	2 598 708	262 125	16 345 788
Siechnice	68 332 211	45 445 124	76 324 495	18 057 214	207 008	-7 992 283	40 354 354
Sobótka	35 172 626	22 650 199	34 779 258	4 892 035	2 638 928	393 368	2 261 642
Stronie Śląskie	22 668 313	11 450 937	20 898 640	4 551 421	1 889 553	1 769 672	11 315 200
Strzegom	79 756 946	54 135 180	82 252 822	17 972 009	5 444 651	-2 495 876	45 961 780
Strzelin	67 185 458	40 658 439	68 939 964	11 451 651	4 156 454	-1 754 506	38 650 100
Syców	42 408 952	21 937 207	41 067 047	5 254 888	2 336 899	1 341 905	19 593 300
Szczytna	18 533 461	8 222 704	16 755 696	763 401	793 775	1 777 765	10 468 552
Ścinawa	27 957 168	12 858 033	27 999 468	3 743 096	1 471 056	-42 300	13 230 281
Środa Śląska	60 271 712	39 366 882	61 324 883	14 498 453	10 046 765	-1 053 171	20 279 571
Świerzawa	24 826 089	9 041 914	25 257 291	5 096 313	2 852 730	-431 203	7 093 885
Trzebnica	70 804 568	47 083 215	69 948 576	15 666 039	6 525 545	855 992	36 904 587
Twardogóra	39 191 622	20 770 218	41 324 493	14 129 445	6 210 271	-2 132 870	14 173 570
Wąsosz	23 522 179	10 329 573	26 708 034	6 649 073	1 881 546	-3 185 855	9 999 087
Węglińiec	26 255 155	10 440 756	26 059 954	5 197 470	2 821 846	195 201	8 095 638
Wiązów	23 212 972	9 790 980	22 174 917	1 939 292	2 688 377	1 038 055	9 103 044
Wleń	12 383 629	4 235 289	12 923 175	2 574 182	656 429	-539 546	4 077 023
Wołów	60 765 691	30 998 309	59 879 935	7 054 810	3 795 809	885 756	31 880 114
Ząbkowice Śląskie	61 628 482	38 191 851	67 582 145	12 185 913	825 735	-5 953 663	23 493 923
Ziębice	45 436 691	18 029 904	42 834 509	3 147 466	3 719 457	2 602 182	22 562 341
Złoty Stok	15 990 497	6 734 849	15 777 731	2 522 485	1 432 782	212 766	4 784 824
Żarów	38 273 956	26 475 821	40 846 054	9 506 760	263 002	-2 572 098	15 825 038
Żmigród	48 847 464	25 936 756	49 223 333	9 198 237	2 816 956	-375 868	29 300 891

* Wynik operacyjny (bieżący) — różnica między dochodami bieżącymi a wydatkami bieżącymi.

Zestawienie 2

Wykonanie budżetów w JST województwa dolnośląskiego w 2013 r.
— w przeliczeniu na 1 mieszkańca (w zł)*

Jednostki samorządu terytorialnego	DOCHODY				WYDATKI			WYNIK BUDŻETU
	ogółem	z tego		w tym dochody własne	ogółem	z tego		
		bieżące	majątkowe			bieżące	majątkowe	
JST województwa ogółem	5 103	4 451	651	2 920	5 031	4 057	974	72
Województwo samorządowe	559	379	180	263	546	333	212	13
Powiaty ziemskie	952	884	68	304	946	845	101	6
bolesławiecki	814	737	77	208	781	661	119	33
dzierżoniowski	846	783	63	220	866	732	134	-20
głogowski	1 131	1 063	68	394	1 178	1 064	113	-47
górowski	1 291	1 271	20	258	1 300	1 297	3	-9
jaworski	1 097	1 029	67	296	1 057	972	84	40
jeleniogórski	1 007	917	90	308	1 015	900	115	-8
kamiennogórski	944	817	127	233	935	781	155	9
klodzki	1 067	996	71	273	1 001	929	72	66
legnicki	1 156	1 022	133	417	1 193	979	214	-37
lubański	1 052	952	100	206	1 060	898	161	-8
lubinowski	790	680	111	474	679	649	30	111
lwówecki	1 259	1 039	220	285	1 363	964	399	-104
milicki	1 310	1 235	76	390	1 367	1 222	145	-56
oleśnicki	912	861	51	274	908	821	86	5
olawski	746	724	22	280	752	673	79	-5
polkowicki	936	884	52	509	906	816	91	30
strzeliński	1 075	1 027	48	209	1 095	994	100	-20
średzki	744	640	104	251	730	618	112	13
świdnicki	859	799	60	234	871	782	89	-12
trzebnicki	824	809	15	334	745	725	20	79
wałbrzyski	820	795	25	261	835	805	30	-15
wolowski	1 216	1 156	60	231	1 228	1 090	138	-12
wrocławski	724	661	63	378	707	628	80	17
ząbkowicki	1 162	1 099	64	336	1 227	1 082	145	-65
zgorzelecki	906	901	4	349	902	866	36	3
złotoryjski	1 025	950	75	213	1 091	945	145	-65
Miasta na prawach powiatu	5 211	4 544	667	3 575	5 103	4 197	905	108
Jelenia Góra	4 498	4 027	471	2 338	4 555	3 673	881	-57
Legnica	4 005	3 784	221	2 218	3 877	3 570	307	127
Wałbrzych	4 035	3 582	453	2 199	4 386	3 513	872	-351
Wrocław	5 720	4 914	805	4 215	5 507	4 496	1 011	213
Gminy ogółem	3 277	2 966	311	1 921	3 247	2 654	593	29
Gminy miejskie	3 098	2 770	328	1 940	3 053	2 556	497	45
Bielawa	3 151	2 805	347	1 543	3 037	2 626	410	114
Boguszów-Gorce	3 063	2 724	339	1 391	3 093	2 465	627	-30
Bolesławiec	3 278	2 837	442	2 202	3 094	2 562	533	184
Chojnów	2 697	2 544	153	1 323	2 596	2 364	231	101
Duszniki-Zdrój	3 533	3 170	363	2 314	3 627	3 125	502	-93
Dzierżoniów	2 710	2 325	385	1 741	2 498	2 186	313	211
Głogów	3 291	3 056	235	2 396	3 677	2 685	992	-387
Jawor	2 727	2 460	267	1 621	2 613	2 332	281	114
Jedlina-Zdrój	3 173	2 831	342	1 560	2 868	2 625	243	305
Kamienna Góra	2 812	2 509	302	1 548	2 697	2 459	239	114
Karpacz	7 294	4 881	2 413	4 572	6 856	4 429	2 426	438
Kłodzko	2 777	2 608	168	1 777	2 780	2 558	222	-4
Kowary	2 531	2 388	143	1 338	2 550	2 314	236	-19
Kudowa-Zdrój	3 096	2 773	322	1 797	3 375	2 721	654	-279
Lubań	2 656	2 484	171	1 599	2 507	2 257	250	149
Lubin	3 746	3 538	208	2 483	3 499	3 250	250	247
Nowa Ruda	2 194	2 097	97	1 145	2 125	2 022	103	69
Oleśnica	2 836	2 480	356	1 818	2 871	2 234	636	-35
Olawa	2 731	2 572	159	1 929	2 803	2 359	444	-72
Piechowice	2 957	2 672	284	1 922	2 708	2 516	191	249
Pieszycy	2 292	2 061	231	1 049	2 362	1 965	396	-70
Piława Górna	2 353	2 311	42	1 244	2 278	2 019	259	75
Polanica-Zdrój	4 287	3 715	572	3 076	3 814	2 958	856	473
Szczawno-Zdrój	4 045	3 612	433	3 256	3 553	3 464	90	492
Szklarska Poręba	4 805	3 642	1 163	3 659	4 373	3 511	863	432
Świdnica	2 888	2 490	399	1 873	2 662	2 284	378	226
Świebodzice	2 824	2 677	147	1 934	2 881	2 476	405	-57
Świeradów-Zdrój	5 812	4 503	1 309	3 466	6 046	4 378	1 668	-234

Jednostki samorządu terytorialnego	DOCHODY				WYDATKI			WYNIK BUDŻETU
	ogółem	z tego		w tym dochody własne	ogółem	z tego		
		bieżące	majątkowe			bieżące	majątkowe	
Wojcieszów	4 465	4 202	262	1 804	4 430	3 919	512	34
Zawidów	2 729	2 422	307	1 267	2 634	2 214	419	95
Zgorzelec	3 207	2 470	737	1 671	3 503	2 240	1 263	-296
Złotoryja	2 898	2 579	320	1 779	2 841	2 487	354	57
Gminy wiejskie	3 394	3 116	278	1 888	3 354	2 668	685	40
Bolesławiec	2 890	2 657	233	1 969	2 884	1 997	887	6
Borów	2 889	2 775	114	1 298	2 810	2 463	347	79
Chojnów	2 662	2 534	128	1 404	2 583	2 371	212	80
Cieplowody	2 786	2 686	100	1 432	3 680	2 440	1 240	-893
Cieszków	3 041	3 015	26	1 001	2 848	2 774	74	193
Czarny Bór	3 847	3 428	419	2 021	4 002	3 056	945	-154
Czernica	3 103	2 769	334	1 793	3 064	2 624	440	39
Długolęka	3 520	3 053	467	2 434	3 706	2 384	1 322	-186
Dobromierz	3 696	3 204	492	1 789	3 525	2 886	639	171
Dobroszyce	3 948	2 879	1 069	1 822	3 666	2 327	1 340	282
Domaniów	3 173	2 914	259	1 236	3 038	2 586	452	136
Dziadowa Kłoda	3 202	3 164	37	982	2 952	2 851	101	250
Dzierżoniów	2 673	2 404	269	1 238	2 776	2 231	545	-103
Gaworzycy	3 190	3 070	120	1 193	3 287	2 730	556	-96
Głogów	3 025	2 941	84	1 977	3 116	2 670	445	-91
Grębocice	5 406	5 154	252	3 710	5 618	4 227	1 391	-212
Gromadka	4 121	3 693	428	2 641	3 810	2 870	940	311
Janowice Wielkie	3 567	2 630	937	1 484	3 427	2 422	1 005	140
Jemielno	3 537	3 168	369	1 192	3 389	3 067	322	148
Jerzmanowa	7 081	6 988	94	5 830	7 418	5 072	2 347	-337
Jeżów Sudecki	3 111	2 627	484	1 886	2 816	2 160	656	295
Jordanów Śląski	2 842	2 770	72	1 404	2 970	2 399	571	-128
Kamieniec Ząbkowicki	2 747	2 587	160	1 388	2 920	2 524	396	-173
Kamienna Góra	3 050	2 862	188	1 412	3 085	2 673	412	-35
Kłodzko	2 771	2 624	147	1 170	2 613	2 346	267	158
Kobierzyce	6 239	6 112	127	5 182	5 941	3 804	2 137	298
Kondratowice	3 586	3 188	398	1 611	3 967	2 711	1 255	-381
Kostomłoty	3 021	2 760	261	1 381	2 741	2 392	349	281
Kotła	3 350	3 029	321	1 526	3 504	2 862	641	-153
Krośnice	4 430	3 540	890	1 906	4 332	2 867	1 465	98
Krotoszyce	3 827	3 298	528	2 153	3 343	3 023	320	484
Kunice	3 229	3 112	116	2 079	3 409	2 858	551	-180
Legnickie Pole	4 436	4 135	302	3 148	4 223	3 187	1 036	214
Lewin Kłodzki	3 789	3 349	440	1 933	3 615	3 169	446	174
Lubań	2 971	2 820	150	1 281	2 861	2 437	424	109
Lubin	3 837	3 654	184	3 070	3 962	3 167	795	-125
Łagiewniki	3 490	2 721	770	1 232	3 283	2 461	822	207
Malczyce	2 678	2 137	541	871	2 543	2 128	416	135
Marcinowice	3 344	2 806	538	1 364	3 439	2 430	1 009	-95
Marciszów	2 910	2 824	86	1 091	2 716	2 444	272	194
Męcinka	3 476	3 085	391	1 657	3 396	2 698	698	80
Mietków	3 034	2 995	40	1 911	3 429	3 040	389	-395
Miękinia	2 966	2 713	253	1 934	2 995	2 286	709	-29
Milkowice	2 658	2 553	104	1 194	3 130	2 387	743	-472
Mściwojów	4 001	2 708	1 293	1 498	3 725	2 388	1 337	276
Mysłakowice	2 983	2 757	226	1 647	2 878	2 687	192	105
Niechlów	2 975	2 912	63	970	2 977	2 700	277	-2
Nowa Ruda	2 650	2 515	136	1 245	2 556	2 309	247	94
Oleśnica	2 738	2 608	130	1 591	2 772	2 358	414	-35
Oława	3 198	3 044	154	1 973	3 354	2 570	784	-155
Osiecznica	3 723	3 605	118	2 073	3 354	2 899	455	369
Paszowice	3 394	2 891	503	1 314	2 949	2 581	368	445
Pęclaw	3 660	3 499	161	1 389	3 474	3 201	273	186
Pielgrzymka	4 037	3 385	652	1 578	4 138	3 275	864	-101
Platerówka	2 744	2 741	3	1 530	2 803	2 708	95	-59
Podgórzyn	2 883	2 622	261	1 588	2 785	2 490	295	98
Przeworno	2 649	2 545	104	902	2 655	2 397	258	-6
Radwanice	4 458	4 150	308	2 855	4 345	3 024	1 321	112
Rudna	6 555	6 293	262	5 203	6 233	4 792	1 441	322
Ruja	3 283	3 245	38	1 260	3 614	2 992	622	-331
Siekierczyn	3 253	2 957	295	1 633	3 111	2 716	395	142
Stara Kamienica	3 105	2 737	367	1 369	3 119	2 588	532	-14
Stare Bogaczowice	2 787	2 651	136	1 269	2 513	2 305	208	274
Stoszowice	2 999	2 705	294	1 308	2 890	2 199	691	109
Sulików	3 408	3 275	133	1 956	3 468	3 188	280	-60

Jednostki samorządu terytorialnego	DOCHODY				WYDATKI			WYNIK BUDŻETU
	ogółem	z tego		w tym dochody własne	ogółem	z tego		
		bieżące	majątkowe			bieżące	majątkowe	
Świdnica	2 801	2 669	131	1 404	2 916	2 425	491	-116
Udanin	3 337	3 050	286	1 505	3 270	2 755	515	66
Walim	3 021	2 718	303	1 419	2 946	2 494	452	75
Warta Bolesławiecka	3 425	3 280	145	2 040	3 025	2 381	644	400
Wądroże Wielkie	3 032	2 865	167	1 243	2 835	2 560	275	197
Wińsko	2 636	2 616	20	970	2 507	2 350	157	129
Wisznia Mała	2 692	2 636	55	1 687	2 971	2 354	617	-279
Zagrodno	3 812	3 357	455	2 079	3 198	2 631	567	615
Zawonia	2 980	2 841	139	1 249	2 772	2 480	292	208
Zgorzelec	3 860	3 199	662	2 174	3 922	2 988	934	-62
Złotoryja	3 385	2 921	464	1 612	3 317	2 787	530	68
Żórawina	2 706	2 593	113	1 667	2 601	2 232	369	106
Żukowice	3 597	3 290	306	1 741	3 313	2 842	470	284
Gminy miejsko-wiejskie	3 357	3 038	319	1 926	3 350	2 736	613	7
Bardo	2 958	2 626	332	1 365	2 690	2 282	408	268
Bierutów	2 910	2 540	370	1 305	2 687	2 395	292	224
Bogatynia	6 163	5 864	299	4 920	5 979	5 068	911	184
Bolków	2 730	2 482	248	1 053	2 610	2 285	325	120
Brzeg Dolny	3 011	2 934	76	2 246	2 982	2 654	328	29
Byszczyca Kłodzka	3 682	3 318	364	1 540	3 511	2 926	585	171
Chocianów	2 633	2 443	190	1 369	2 790	2 300	490	-157
Gluszyca	2 787	2 485	301	1 039	2 654	2 286	368	133
Góra	3 314	2 922	392	1 309	3 258	2 722	535	56
Gryfów Śląski	2 551	2 503	47	1 040	2 282	2 229	53	269
Jaworzyna Śląska	2 528	2 261	266	1 197	2 963	2 184	779	-436
Jelcz-Laskowice	3 034	2 821	214	2 027	2 862	2 134	728	172
Kąty Wrocławskie	3 537	3 332	205	2 620	3 398	2 766	632	139
Łądek-Zdrój	2 817	2 533	284	1 441	2 604	2 300	304	213
Leśna	3 672	3 167	505	1 230	3 791	2 966	825	-119
Lubawka	2 982	2 445	537	1 153	2 779	2 135	644	202
Lubomierz	3 604	3 311	292	1 052	3 381	3 172	209	223
Lwówek Śląski	3 015	2 610	405	1 625	2 691	2 318	373	324
Mieroszów	3 195	2 951	244	1 929	2 976	2 858	118	219
Międzybórz	3 762	3 507	255	2 016	3 922	3 046	876	-160
Międzylesie	2 849	2 704	144	1 050	2 760	2 499	260	89
Milicz	2 800	2 592	207	1 327	2 929	2 432	497	-129
Mirsk	3 606	3 121	485	1 658	3 744	2 705	1 039	-138
Niemcza	2 604	2 566	38	1 228	2 680	2 489	191	-75
Nowogrodzic	2 510	2 374	135	1 085	2 499	2 136	364	10
Oborniki Śląskie	2 509	2 372	137	1 537	2 626	2 329	296	-117
Olszyna	5 773	3 562	2 212	1 287	5 659	3 407	2 253	114
Pieńsk	2 901	2 461	440	1 543	3 060	2 267	792	-159
Polkowice	9 011	8 478	532	7 773	9 007	7 109	1 899	3
Prochowice	3 035	2 906	129	1 749	3 023	2 639	384	12
Prusice	3 390	2 950	440	1 356	3 576	2 695	881	-186
Przemków	2 989	2 621	368	1 111	2 840	2 582	258	148
Radków	3 737	2 973	764	1 663	3 709	2 696	1 013	28
Siechnice	3 840	3 286	554	2 554	4 289	3 275	1 015	-449
Sobótka	2 750	2 543	207	1 771	2 719	2 337	382	31
Stronie Śląskie	2 928	2 355	572	1 479	2 699	2 111	588	229
Strzegom	2 967	2 594	373	2 014	3 060	2 391	669	-93
Strzelin	3 038	2 788	251	1 839	3 117	2 600	518	-79
Syców	2 560	2 303	257	1 324	2 479	2 162	317	81
Szczytna	2 472	2 239	233	1 097	2 235	2 133	102	237
Ścinawa	2 686	2 472	214	1 236	2 690	2 331	360	-4
Środa Śląska	3 070	2 897	173	2 005	3 124	2 385	739	-54
Świerzawa	3 187	2 955	233	1 161	3 243	2 588	654	-55
Trzebnica	3 027	2 600	427	2 013	2 991	2 321	670	37
Twardogóra	3 020	2 574	446	1 600	3 184	2 095	1 089	-164
Wąsosz	3 146	2 935	212	1 382	3 573	2 683	889	-426
Węglińiec	3 019	2 723	296	1 201	2 996	2 399	598	22
Wiązów	3 104	3 065	39	1 309	2 965	2 706	259	139
Wleń	2 816	2 503	313	963	2 939	2 354	585	-123
Wołów	2 650	2 469	181	1 352	2 611	2 304	308	39
Ząbkowice Śląskie	2 715	2 477	238	1 683	2 978	2 441	537	-262
Ziębice	2 528	2 415	113	1 003	2 384	2 209	175	145
Złoty Stok	3 393	3 116	276	1 429	3 348	2 812	535	45
Żarów	3 031	2 503	528	2 097	3 235	2 482	753	-204
Żmigród	3 272	2 870	402	1 738	3 298	2 681	616	-25

* Według liczby ludności na dzień 30 czerwca 2013 r. (GUS).

Zestawienie 3

Wskaźniki i relacje w budżetach JST województwa dolnośląskiego w 2013 r. (w %)

Jednostki samorządu terytorialnego	Wskaźniki udziału		Relacje do wykonanych dochodów					
	dochodów własnych w dochodach ogółem	wydatków majątkowych w wydatkach ogółem	wyniku budżetu	wyniku bieżącego	łącznej kwoty spłat długu (art. 169 u.f.p. z 2005 r.)		łącznej kwoty długu (art. 170 u.f.p. z 2005 r.)	
					bez uwzględnienia wyłączeń	z uwzględnieniem wyłączeń	bez uwzględnienia wyłączeń	z uwzględnieniem wyłączeń
JST województwa ogółem	57,2	19,4	1,4	7,7	8,7	7,9	42,8	39,2
Województwo samorządowe	47,0	38,9	2,3	8,1	8,1	8,1	34,0	33,9
Powiaty ziemskie	31,9	10,7	0,6	4,1	5,8	5,6	35,9	35,4
bolesławiecki	25,5	15,3	4,1	9,3	4,4	4,4	21,7	21,7
dzierżonowski	26,0	15,4	-2,4	6,0	1,7	1,7	12,6	12,6
głogowski	34,8	9,6	-4,2	-0,1	2,4	2,4	31,4	31,4
górowski	20,0	0,2	-0,7	-2,0	1,4	1,4	38,0	38,0
jaworski	27,0	8,0	3,6	5,2	4,0	4,0	31,7	31,7
jeleniogórski	30,6	11,4	-0,8	1,7	5,7	5,7	29,3	29,3
kamiennogórski	24,6	16,5	1,0	3,9	3,5	3,5	17,4	17,4
kłodzki	25,6	7,2	6,2	6,3	5,3	4,1	31,7	31,7
legnicki	36,1	17,9	-3,2	3,8	9,4	8,6	38,0	34,4
lubański	19,6	15,2	-0,8	5,1	3,6	3,6	28,7	28,7
lubiński	60,0	4,4	14,1	3,9	10,2	10,2	55,0	55,0
lwówecki	22,6	29,2	-8,2	6,0	3,1	3,1	27,3	25,3
milicki	29,8	10,6	-4,3	1,0	7,5	7,5	47,1	47,1
oleśnicki	30,1	9,5	0,5	4,4	3,8	3,8	52,0	52,0
olawski	37,5	10,5	-0,7	6,9	3,9	3,9	15,5	15,5
polkowicki	54,3	10,0	3,2	7,3	4,5	4,5	32,4	32,4
strzeliński	19,4	9,2	-1,9	3,0	31,4	31,4	36,1	36,1
średzki	33,8	15,3	1,8	2,9	2,3	2,3	38,4	38,4
świdnicki	27,2	10,2	-1,4	2,0	3,5	3,5	52,7	52,7
trzebnicki	40,5	2,7	9,6	10,3	5,7	5,7	39,5	39,5
wałbrzyski	31,8	3,6	-1,8	-1,2	0,0	0,0	0,0	0,0
wolowski	19,0	11,2	-1,0	5,5	9,8	9,8	38,7	38,7
wrocławski	52,2	11,3	2,3	4,6	6,2	6,2	55,7	55,7
ząbkowicki	28,9	11,8	-5,6	1,4	9,8	9,8	57,7	57,7
zgorzelecki	38,5	4,0	0,4	3,9	4,4	4,4	14,6	14,6
złotoryjski	20,8	13,3	-6,4	0,4	12,0	8,8	61,5	50,8
Miasta na prawach powiatu	68,6	17,7	2,1	6,6	9,4	8,0	57,1	49,5
Jelenia Góra	52,0	19,4	-1,3	7,9	10,2	5,1	47,0	18,1
Legnica	55,4	7,9	3,2	5,3	4,5	4,5	47,4	47,4
Wałbrzych	54,5	19,9	-8,7	1,7	16,0	14,3	64,2	41,7
Wrocław	73,7	18,4	3,7	7,3	9,0	7,9	58,3	54,1
Gminy ogółem	58,6	18,3	0,9	9,5	9,1	8,3	36,4	33,8
Gminy miejskie	62,6	16,3	1,4	6,9	7,9	7,3	38,5	37,1
Bielawa	49,0	13,5	3,6	5,7	8,4	8,4	43,7	43,7
Boguszków-Gorce	45,4	20,3	-1,0	8,4	3,2	3,0	18,2	9,0
Bolesławiec	67,2	17,2	5,6	8,4	6,9	6,2	42,8	42,8
Chojnów	49,1	8,9	3,7	6,7	4,5	4,5	12,2	12,2
Duszniki-Zdrój	65,5	13,8	-2,6	1,3	8,3	7,1	48,3	41,7
Dzierżonów	64,2	12,5	7,8	5,1	10,2	10,2	45,5	45,5
Głogów	72,8	27,0	-11,7	11,3	6,0	6,0	37,8	37,8
Jawor	59,5	10,8	4,2	4,7	5,2	5,2	35,1	35,1
Jedlina-Zdrój	49,2	8,5	9,6	6,5	11,7	11,7	59,8	59,8
Kamienna Góra	55,1	8,9	4,1	1,8	9,8	9,8	36,1	36,1
Karpacz	62,7	35,4	6,0	6,2	6,2	6,2	49,7	49,7
Kłodzko	64,0	8,0	-0,1	1,8	15,7	13,8	53,9	53,2
Kowary	52,9	9,2	-0,8	2,9	2,4	2,4	40,3	40,3
Kudowa-Zdrój	58,0	19,4	-9,0	1,7	40,6	33,8	59,2	54,0
Lubań	60,2	10,0	5,6	8,5	8,5	8,5	40,5	40,5
Lubin	66,3	7,1	6,6	7,7	4,7	4,7	32,7	32,7
Nowa Ruda	52,2	4,9	3,1	3,4	20,8	20,8	49,4	49,4
Oleśnica	64,1	22,2	-1,2	8,7	1,1	1,1	21,7	21,7
Olawa	70,6	15,8	-2,6	7,8	8,7	8,7	43,5	43,5
Piechowice	65,0	7,1	8,4	5,3	11,1	11,1	22,3	22,3
Pieszycy	45,8	16,8	-3,0	4,2	10,8	10,8	48,6	48,6
Piława Górna	52,9	11,4	3,2	12,4	6,5	6,5	22,6	22,6
Polanica-Zdrój	71,8	22,4	11,0	17,7	12,7	1,7	23,3	23,3
Szczawno-Zdrój	80,5	2,5	12,2	3,7	0,0	0,0	0,0	0,0
Szklarska Poręba	76,1	19,7	9,0	2,7	9,5	9,5	30,9	30,9
Świdnica	64,8	14,2	7,8	7,1	7,6	7,6	41,4	41,4
Świebodzice	68,5	14,1	-2,0	7,1	5,9	5,9	19,0	19,0
Świeradów-Zdrój	59,6	27,6	-4,0	2,1	11,9	10,1	75,6	30,2

Jednostki samorządu terytorialnego	Wskaźniki udziału		Relacje do wykonanych dochodów					
	dochodów własnych w dochodach ogółem	wydatków majątkowych w wydatkach ogółem	wyniku budżetu	wyniku bieżącego	łącznej kwoty spłat długu (art. 169 u.f.p. z 2005 r.)		łącznej kwoty długu (art. 170 u.f.p. z 2005 r.)	
					bez uwzględnienia wyłączeń	z uwzględnieniem wyłączeń	bez uwzględnienia wyłączeń	z uwzględnieniem wyłączeń
Wojcieszów	40,4	11,5	0,8	6,4	9,4	4,8	31,0	20,5
Zawidów	46,4	15,9	3,5	7,6	11,3	11,3	35,9	35,9
Zgorzelec	52,1	36,0	-9,2	7,2	6,3	6,3	52,3	44,5
Złotoryja	61,4	12,5	2,0	3,2	9,1	5,3	57,0	54,3
Gminy wiejskie	55,6	20,4	1,2	13,2	7,9	6,9	31,7	29,8
Bolesławiec	68,1	30,8	0,2	22,8	0,0	0,0	0,0	0,0
Borów	44,9	12,4	2,7	10,8	3,9	3,9	22,9	22,9
Chojnów	52,7	8,2	3,0	6,1	12,4	12,4	45,4	45,4
Cieplowody	51,4	33,7	-32,1	8,9	14,5	14,5	56,4	40,6
Cieszków	32,9	2,6	6,4	7,9	6,0	6,0	45,1	45,1
Czarny Bór	52,5	23,6	-4,0	9,7	1,0	0,0	8,6	7,0
Czernica	57,8	14,4	1,3	4,7	8,6	8,6	28,4	28,4
Długolęka	69,2	35,7	-5,3	19,0	7,0	7,0	43,9	43,9
Dobromierz	48,4	18,1	4,6	8,6	24,4	22,5	39,8	39,8
Dobroszyce	46,1	36,5	7,1	14,0	7,3	7,3	17,8	0,0
Domaniów	38,9	14,9	4,3	10,4	7,8	7,8	40,7	40,7
Dziadowa Kłoda	30,7	3,4	7,8	9,8	19,1	19,1	40,7	40,7
Dzierżoniów	46,3	19,6	-3,8	6,5	14,2	14,2	40,1	40,1
Gaworzyce	37,4	16,9	-3,0	10,6	7,7	6,3	23,7	16,8
Głogów	65,3	14,3	-3,0	8,9	5,7	5,7	28,4	25,4
Grębocice	68,6	24,8	-3,9	17,1	0,6	0,6	1,3	1,3
Gromadka	64,1	24,7	7,5	20,0	6,6	5,9	35,6	8,4
Janowice Wielkie	41,6	29,3	3,9	5,8	9,5	7,0	59,9	59,9
Jemielno	33,7	9,5	4,2	2,9	16,6	11,5	40,5	38,5
Jerzmanowa	82,3	31,6	-4,8	27,1	2,4	2,4	19,9	19,9
Jeżów Sudecki	60,6	23,3	9,5	15,0	30,2	30,2	51,2	41,0
Jordanów Śląski	49,4	19,2	-4,5	13,0	4,0	4,0	41,0	33,2
Kamieniec Ząbkowicki	50,5	13,6	-6,3	2,3	0,0	0,0	0,0	0,0
Kamienna Góra	46,3	13,4	-1,1	6,2	3,1	3,1	18,6	18,6
Kłodzko	42,2	10,2	5,7	10,0	7,4	7,4	54,9	54,9
Kobierzyce	83,1	36,0	4,8	37,0	1,5	1,5	7,3	7,3
Kondratowice	44,9	31,6	-10,6	13,3	4,0	4,0	38,1	38,1
Kostomłoty	45,7	12,7	9,3	12,2	21,3	20,7	36,5	34,9
Kotła	45,5	18,3	-4,6	5,0	9,0	5,0	26,2	20,6
Krośnice	43,0	33,8	2,2	15,2	17,1	9,6	65,3	65,3
Krotoszyce	56,3	9,6	12,7	7,2	13,4	4,8	16,1	7,4
Kunice	64,4	16,2	-5,6	7,9	7,4	7,4	46,7	46,7
Legnickie Pole	71,0	24,5	4,8	21,4	6,2	6,2	29,0	29,0
Lewin Kłodzki	51,0	12,3	4,6	4,8	17,1	8,9	39,9	34,5
Lubań	43,1	14,8	3,7	12,9	3,4	3,4	15,0	15,0
Lubin	80,0	20,1	-3,2	12,7	3,6	3,6	20,3	20,3
Łagiewniki	35,3	25,0	5,9	7,4	18,1	10,3	21,9	21,9
Malczyce	32,5	16,3	5,0	0,4	13,3	2,8	24,7	24,7
Marcinowice	40,8	29,3	-2,9	11,2	9,2	5,9	39,0	32,3
Marciszów	37,5	10,0	6,7	13,0	9,5	9,5	37,7	37,7
Męcinka	47,7	20,6	2,3	11,1	6,7	6,7	37,8	37,8
Mietków	63,0	11,3	-13,0	-1,5	6,0	6,0	30,1	29,3
Miękinia	65,2	23,7	-1,0	14,4	7,0	7,0	40,8	40,8
Milkowice	44,9	23,7	-17,8	6,2	7,2	7,2	65,8	54,5
Mściwojów	37,4	35,9	6,9	8,0	7,4	7,4	36,3	36,3
Mysłakowice	55,2	6,7	3,5	2,3	7,0	4,9	24,5	24,5
Niechlów	32,6	9,3	-0,1	7,1	4,8	4,8	30,7	30,7
Nowa Ruda	47,0	9,7	3,5	7,8	23,6	22,0	57,5	46,0
Oleśnica	58,1	14,9	-1,3	9,1	4,4	4,4	50,5	50,5
Olawa	61,7	23,4	-4,9	14,8	7,7	5,9	54,0	54,0
Osiecznica	55,7	13,6	9,9	19,0	2,4	2,4	21,9	21,9
Paszowice	38,7	12,5	13,1	9,1	17,0	7,5	32,2	26,6
Pęclaw	38,0	7,9	5,1	8,1	11,0	11,0	55,5	55,5
Pielgrzymka	39,1	20,9	-2,5	2,7	4,9	4,9	36,6	36,6
Platerówka	55,7	3,4	-2,1	1,2	2,2	2,2	7,6	5,4
Podgórzyn	55,1	10,6	3,4	4,6	9,6	8,3	48,7	33,9
Przeworno	34,0	9,7	-0,2	5,6	3,4	3,4	18,9	17,4
Radwanice	64,0	30,4	2,5	25,3	5,6	5,6	22,4	22,4
Rudna	79,4	23,1	4,9	22,9	0,0	0,0	0,0	0,0
Ruja	38,4	17,2	-10,1	7,7	6,1	6,1	47,1	34,4
Siekierczyn	50,2	12,7	4,4	7,4	6,6	4,7	21,4	7,8
Stara Kamienica	44,1	17,0	-0,5	4,8	8,2	6,4	79,9	71,8
Stare Bogaczowice	45,5	8,3	9,8	12,4	2,9	2,9	11,1	11,1
Stoszowice	43,6	23,9	3,6	16,9	10,7	10,7	41,6	41,6
Sulików	57,4	8,1	-1,8	2,5	13,6	13,6	35,2	35,2

Jednostki samorządu terytorialnego	Wskaźniki udziału		Relacje do wykonanych dochodów					
	dochodów własnych w dochodach ogółem	wydatków majątkowych w wydatkach ogółem	wyniku budżetu	wyniku bieżącego	łącznej kwoty spłat długu (art. 169 u.f.p. z 2005 r.)		łącznej kwoty długu (art. 170 u.f.p. z 2005 r.)	
					bez uwzględnienia wyłączeń	z uwzględnieniem wyłączeń	bez uwzględnienia wyłączeń	z uwzględnieniem wyłączeń
Świdnica	50,1	16,8	-4,1	8,7	8,7	8,7	48,1	48,1
Udanin	45,1	15,8	2,0	8,9	32,6	25,6	35,1	34,2
Walim	47,0	15,4	2,5	7,4	5,0	5,0	36,0	35,4
Warta Bolesławiecka	59,6	21,3	11,7	26,3	0,0	0,0	0,0	0,0
Wądroże Wielkie	41,0	9,7	6,5	10,1	7,4	7,4	34,6	34,6
Wińsko	36,8	6,3	4,9	10,1	14,5	14,5	30,9	30,9
Wisznia Mała	62,7	20,8	-10,4	10,5	6,5	6,5	50,2	50,2
Zagrodno	54,5	17,7	16,1	19,1	3,6	3,6	7,8	7,8
Zawonia	41,9	10,5	7,0	12,1	7,1	7,1	18,0	17,8
Zgorzelec	56,3	23,8	-1,6	5,4	9,6	6,0	43,3	43,3
Złotoryja	47,6	16,0	2,0	4,0	13,0	7,3	34,1	32,3
Żórawina	61,6	14,2	3,9	13,4	7,7	7,7	27,2	27,2
Żukowice	48,4	14,2	7,9	12,5	4,6	4,6	13,4	13,4
Gminy miejsko-wiejskie	57,4	18,3	0,2	9,0	11,0	10,3	38,1	34,1
Bardo	46,1	15,2	9,1	11,6	12,3	9,3	45,9	39,1
Bierutów	44,8	10,9	7,7	5,0	13,9	13,9	49,7	49,7
Bogatynia	79,8	15,2	3,0	12,9	6,7	6,7	34,2	34,2
Bolków	38,6	12,4	4,4	7,2	11,8	11,8	44,7	44,7
Brzeg Dolny	74,6	11,0	1,0	9,3	5,9	5,9	32,6	32,6
Bystrzyca Kłodzka	41,8	16,7	4,6	10,6	6,1	4,9	34,0	22,4
Chocianów	52,0	17,6	-6,0	5,5	9,0	9,0	50,7	50,7
Gluszyca	37,3	13,9	4,8	7,2	8,5	8,5	50,1	50,1
Góra	39,5	16,4	1,7	6,0	15,4	15,1	43,0	42,6
Gryfów Śląski	40,8	2,3	10,5	10,8	7,5	7,1	29,2	29,2
Jaworzyna Śląska	47,4	26,3	-17,2	3,0	6,5	6,0	54,1	53,1
Jelcz-Laskowice	66,8	25,4	5,7	22,6	6,0	6,0	9,0	9,0
Kąty Wrocławskie	74,1	18,6	3,9	16,0	7,9	7,9	23,8	23,8
Łądek-Zdrój	51,1	11,7	7,6	8,3	12,2	10,2	44,0	35,9
Leśna	33,5	21,8	-3,2	5,5	3,8	3,8	21,8	21,8
Lubawka	38,7	23,2	6,8	10,4	8,6	4,7	23,8	18,4
Lubomierz	29,2	6,2	6,2	3,9	15,6	15,6	27,2	27,2
Lwówek Śląski	53,9	13,9	10,7	9,7	13,0	5,9	39,7	39,7
Mieroszów	60,4	4,0	6,9	2,9	7,9	7,9	20,1	20,1
Międzybórz	53,6	22,3	-4,2	12,3	4,6	4,4	34,3	33,7
Międzylesie	36,9	9,4	3,1	7,2	9,6	5,1	40,2	8,9
Milicz	47,4	17,0	-4,6	5,7	7,1	7,1	61,3	1,8
Mirsk	46,0	27,8	-3,8	11,5	10,3	2,4	28,1	13,5
Niemcza	47,1	7,1	-2,9	3,0	4,3	4,3	38,5	38,5
Nowogrodzic	43,3	14,5	0,4	9,5	6,4	6,4	20,1	20,1
Oborniki Śląskie	61,3	11,3	-4,7	1,7	44,3	44,3	47,2	47,2
Olszyna	22,3	39,8	2,0	2,7	8,7	8,7	17,1	17,1
Pieńsk	53,2	25,9	-5,5	6,7	14,3	4,6	45,3	34,0
Polkowice	86,3	21,1	0,0	15,2	5,0	5,0	12,2	12,2
Prochowice	57,6	12,7	0,4	8,8	10,6	10,6	37,2	33,2
Prusice	40,0	24,6	-5,5	7,5	9,1	6,2	57,2	22,5
Przemków	37,2	9,1	5,0	1,3	14,9	14,9	109,3	109,3
Radków	44,5	27,3	0,7	7,4	31,7	30,3	46,6	46,6
Siechnice	66,5	23,7	-11,7	0,3	10,0	10,0	59,1	59,1
Sobótka	64,4	14,1	1,1	7,5	1,7	1,7	6,4	6,4
Stronie Śląskie	50,5	21,8	7,8	8,3	12,8	12,8	49,9	49,9
Strzegom	67,9	21,8	-3,1	6,8	9,3	8,6	57,6	57,0
Strzelin	60,5	16,6	-2,6	6,2	7,4	7,4	57,5	57,5
Syców	51,7	12,8	3,2	5,5	13,7	11,4	46,2	46,2
Szczytna	44,4	4,6	9,6	4,3	12,0	9,4	56,5	56,5
Ścinawa	46,0	13,4	-0,2	5,3	45,0	45,0	47,3	47,3
Środa Śląska	65,3	23,6	-1,7	16,7	7,7	7,7	33,6	33,6
Świerzawa	36,4	20,2	-1,7	11,5	7,9	6,7	28,6	24,9
Trzebnica	66,5	22,4	1,2	9,2	6,6	6,6	52,1	50,6
Twardogóra	53,0	34,2	-5,4	15,8	9,9	9,9	36,2	33,6
Wąsosz	43,9	24,9	-13,5	8,0	6,1	6,1	42,5	42,5
Węglińiec	39,8	19,9	0,7	10,7	4,7	1,2	30,8	30,3
Wiązów	42,2	8,7	4,5	11,6	7,4	7,4	39,2	39,2
Wleń	34,2	19,9	-4,4	5,3	8,5	8,5	32,9	30,5
Wołów	51,0	11,8	1,5	6,2	10,8	10,4	52,5	49,2
Ząbkowice Śląskie	62,0	18,0	-9,7	1,3	4,8	4,8	38,1	38,1
Ziębice	39,7	7,3	5,7	8,2	6,2	5,8	49,7	30,1
Złoty Stok	42,1	16,0	1,3	9,0	8,3	6,4	29,9	29,9
Żarów	69,2	23,3	-6,7	0,7	27,7	27,7	41,3	36,1
Żmigród	53,1	18,7	-0,8	5,8	63,1	63,1	60,0	60,0

Analizę sporządzili:

Anna Cichła (cz. 4 i 8)

Gabriela Dułęba (cz. 6 i 7)

Magdalena Głowacz (cz. 1 i 11 oraz tabele, rysunki, zestawienia i kartogram)

Małgorzata Kowalska (cz. 2 i 3)

Wojciech Kańczuga (cz. 9 i 10)

Ewa Zarzecka (cz. 5)